

WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI DLA GMINY KAMIEŃSK

KWIECIEŃ 2023

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Sfera społeczna	4
3. Sfera gospodarcza	30
4. Analiza środowiska naturalnego	41
5. Problemy przestrzenno-funkcjonalne	55
6. Problemy techniczne	62
7. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	70
Spis rysunków	78
Spis fotografii	78
Spis map	78
Spis tabel	78
Spis wykresów	79

1. Wstęp

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji wskazuje, iż przed przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, gmina musi wyznaczyć obszar zdegradowany oraz obszar podlegający rewitalizacji (Art. 8).

Zgodnie z zapisami Art. 9 ustawy o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zbadanie obszarów zdegradowanych na terenie Gminy Kamieńsk opierało się na wyróżnieniu niepodzielnych jednostek analitycznych, które stanowią kompleksy o charakterze funkcjonalnym i społecznym. Dane dotyczące sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zostały zebrane i przetworzone dla tych jednostek. Wykorzystano istniejący podział administracyjny, w ramach którego wyróżniono Miasto Kamieńsk oraz 13 sołectw.

Informacje wykorzystane do diagnozy pochodziły głównie z: Urzędu Miejskiego w Kamieńsku, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieńsku, Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku oraz z Komisariatu Policji w Kamieńsku. Dodatkowo, część danych pozyskano z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

W obszarze społecznym analizowano m.in. strukturę wiekową mieszkańców, ruch naturalny ludności, migracje, poziom bezrobocia oraz liczbę osób korzystających z pomocy społecznej, w tym funkcjonowanie Procedury Niebieska Karta. Sfera gospodarcza skupiała się głównie na aktywności gospodarczej w poszczególnych jednostkach analitycznych.

Wszystkie przedstawione wskaźniki i dane liczbowe zawierają informacje o okresie czasowym, w którym zostały zebrane, celem dokładnego zrozumienia występowania danego zjawiska. Większość danych obejmuje lata 2019-2022, gdyż zebrano je w 2023 roku.

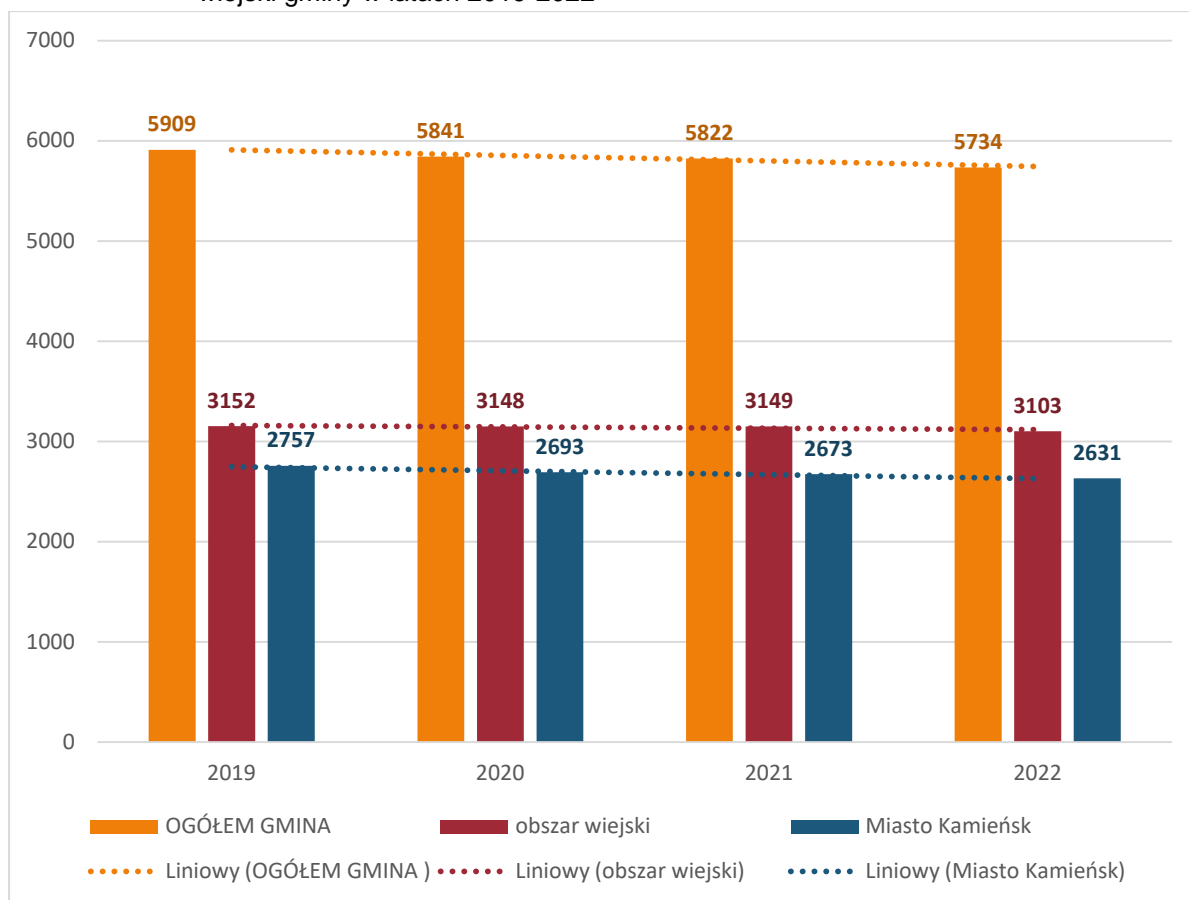
Pamiętać należy, iż zgodnie z art. 10 pkt 1 ustawy o rewitalizacji obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

2. Sfera społeczna

Liczba ludności

Poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby mieszkańców Gminy Kamieńsk w latach 2019-2022, udostępnione przez Urząd Miejski w Kamieńsku. W 2022 roku liczba ludności ogółem wyniosła 5734 mieszkańców, z czego 45,88% stanowili mieszkańcy miasta. Liczba mieszkańców gminy zmniejsza się, zarówno na obszarze miasta jak i na obszarze wiejskim. Na wykresie poniżej przedstawiono te zależności.

Wykres 1 Liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk w podziale na Miasto Kamieńsk oraz obszar wiejski gminy w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

W latach 2019-2022 liczba mieszkańców gminy ogółem zmniejszyła się o 3,05%, przy czym na obszarze miasta o 4,79%, zaś na obszarze wiejskim ogółem o 1,57%.

Zjawisko kryzysowe: zmniejszająca się liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk

- Wskaźnik: różnica w liczbie mieszkańców ogółem w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę mieszkańców: Gminy Kamieńsk ogółem, Miasta Kamieńsk oraz sołectw na obszarze wiejskim gminy. Obliczono wskaźniki dla każdego z obszarów, a następnie kolorem oznaczono wartości niższe od wskaźnika dla gminy ogółem. Obszar objęty zjawiskiem kryzysowym obejmuje sołectwa: Dąbrowa, Gałkowice Stare, Ochocice, Pytowice, Włodzimierz oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 1 Liczba mieszkańców w Gminie Kamieński z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieński - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Zmiana 2022/2019 [%]
Gmina ogółem	5909	5841	5822	5734	-3,05
Sołectwo Aleksandrów	143	143	145	144	0,69
Sołectwo Barczkowice	295	301	300	298	1,01
Sołectwo Danielów	159	159	163	164	3,05
Sołectwo Dąbrowa	65	63	64	63	-3,17
Sołectwo Gałkowice Stare	244	240	233	227	-7,49
Sołectwo Gorzędów	856	860	875	860	0,47
Sołectwo Huta Porajska	84	81	80	83	-1,20
Sołectwo Koźniewice	272	268	277	276	1,45
Sołectwo Ochocice	335	332	320	312	-7,37
Sołectwo Podjezioro	175	172	172	171	-2,34
Sołectwo Pytowice	209	207	208	201	-3,98
Sołectwo Szpinalów	200	207	200	196	-2,04
Sołectwo Włodzimierz	115	115	112	108	-6,48
Miasto Kamieński	2757	2693	2673	2631	-4,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

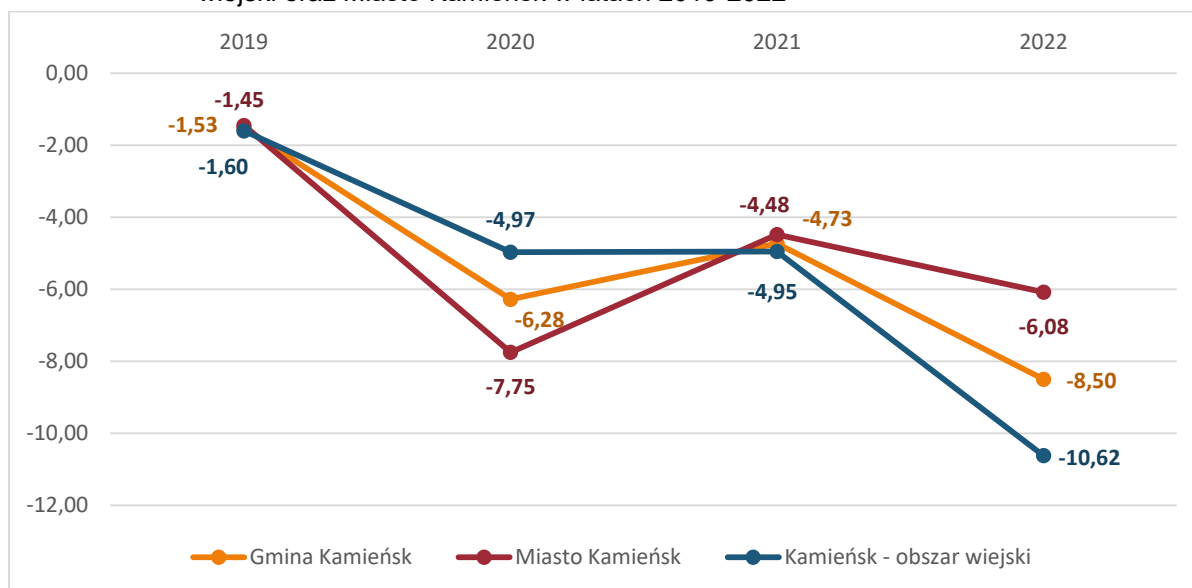
Do najbardziej zaludnionych obszarów należy (wg. danych za 2022 rok) Miasto Kamieński (2 631 mieszkańców) oraz sołectwo Gorzędów (860 mieszkańców). Najmniejsza liczba mieszkańców zamieszkuje Sołectwo Dąbrowa (63).

Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają wysokość przyrostu naturalnego (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego).

Ruch naturalny ludności

Urodzenia są kluczowym czynnikiem wpływającym na strukturę ludności. Według danych GUS w Gminie Kamieński w 2022 roku wskaźnik przyrostu naturalnego na 1000 ludności jest ujemny i wynosi (-8,5). W poprzednich latach również odnotowano ujemne wartości, jednak w 2022 roku była ona najniższa. Co roku, z wyjątkiem 2020 roku, wskaźnik dla Miasta był niższy od wskaźnika dla obszaru wiejskiego gminy.

Wykres 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kamieński z podziałem na obszar wiejski oraz Miasto Kamieński w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Migracje

Czułym miernikiem zmian sytuacji społeczno-gospodarczej jest migracja. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia zapaścią rozwojową.

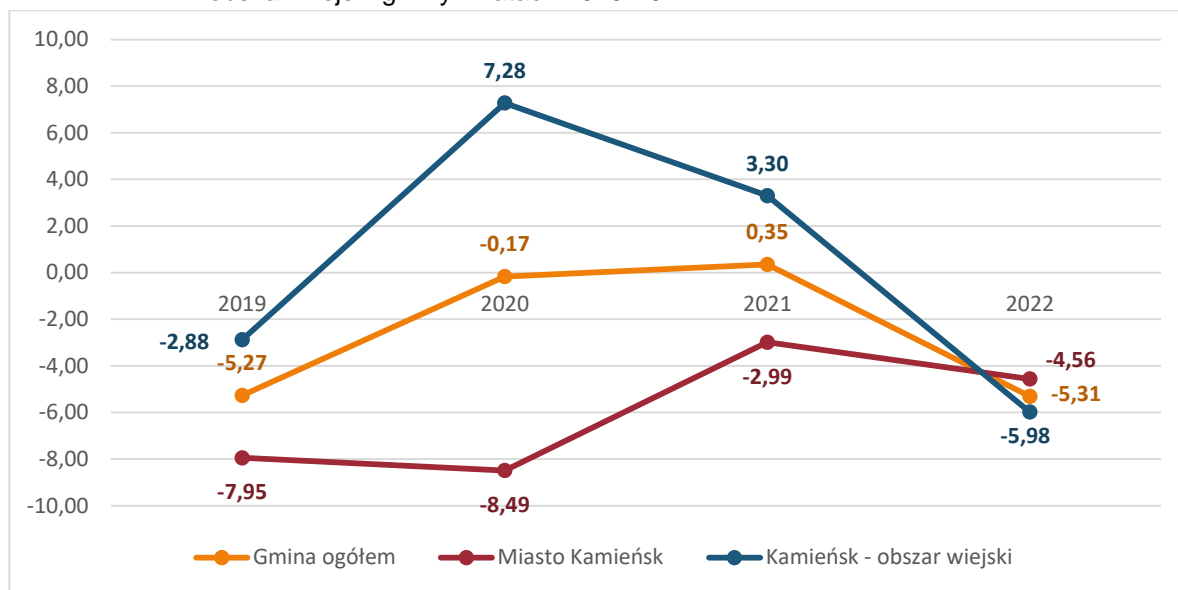
Migracje ludności są bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności danego regionu. „Migracjami (lub wędrownkami) ludności nazywamy całokształt przemieszczeń prowadzących do stałej lub okresowej zmiany miejsca zamieszkania osób. Migracje uważa się za najważniejszy przejaw przestrzennej mobilności ludności”.¹

Zjawisko kryzysowe: ujemne saldo migracji ludności

- Wskaźnik: saldo migracji na 1000 ludności

Poniżej przedstawiono saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kamieńsk z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy. Zdecydowanie niższe wartości wskaźniki odnotowano dla obszaru miasta, w latach 2019 – 2022 co roku odnotowywano tu wartości ujemne.

Wykres 3 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kamieńsk z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Struktura wieku ludności

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

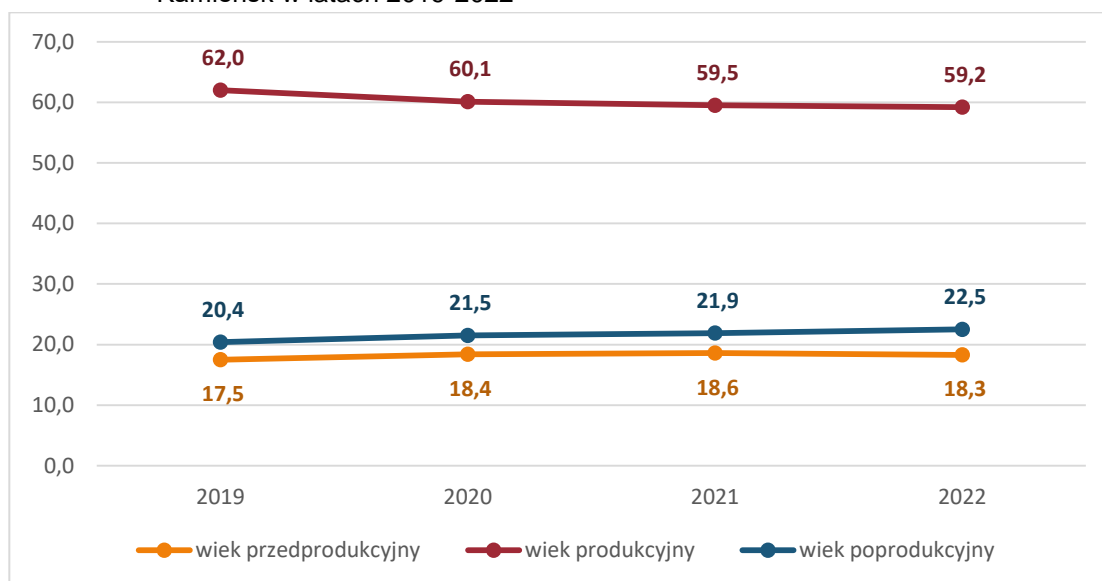
¹ „Materiały dydaktyczne Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ”
www.demografia.uni.lodz.pl

Na wykresach poniżej przedstawiono udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie ogółem oraz w podziale na Miasto Kamieńsk i obszar wiejski gminy.

W gminie dominuje ludność w wieku produkcyjnym obejmując na koniec 2022 roku 59,2% społeczeństwa. Niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalne na przestrzeni badanych lat zwiększenie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym, osiągając 22,5% społeczeństwa, zaś korzystnym zjawiskiem jest stopniowe zwiększanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, kształtujące się na poziomie 18,3%.

Podsumowując, w Gminie Kamieńsk widoczne jest zwiększenie się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym oraz zmniejszenie się udziału liczby osób w wieku produkcyjnym.

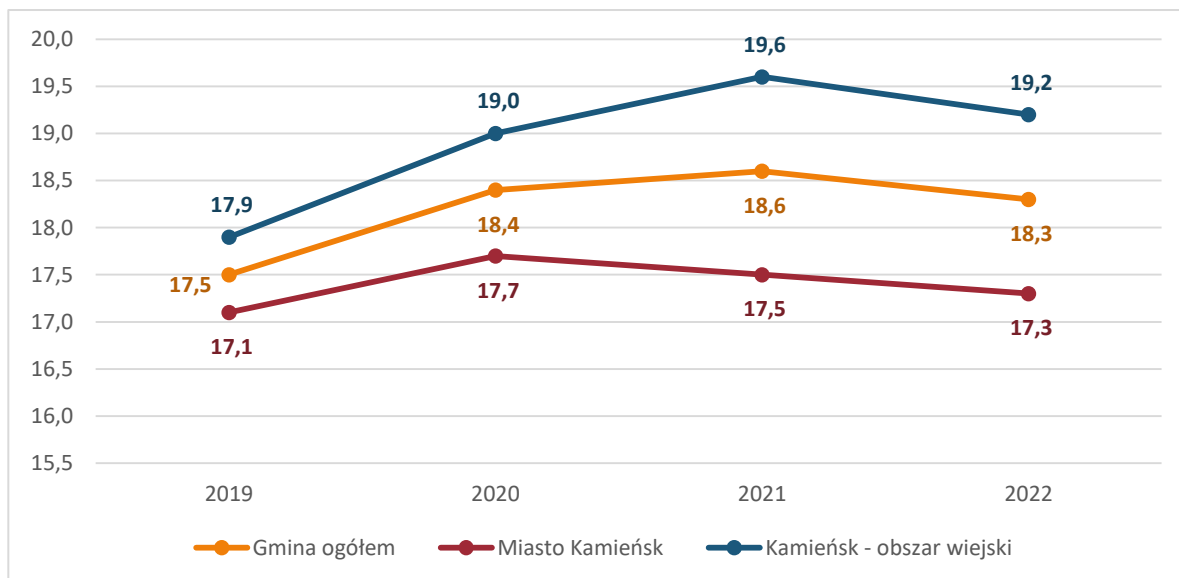
Wykres 4 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Porównując kolejne ekonomiczne grupy wieku można zauważyć, iż mniej korzystna tendencja kształtuje się na obszarze miasta. Odnotowuje się tam mniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i udział ten zmniejsza się od 2020 roku, różnica w roku 2022 w stosunku do roku 2019 wyniosła 0,2 punktu procentowego (pp.), zaś na obszarze wiejskim przyrost wyniósł 1,3 pp.

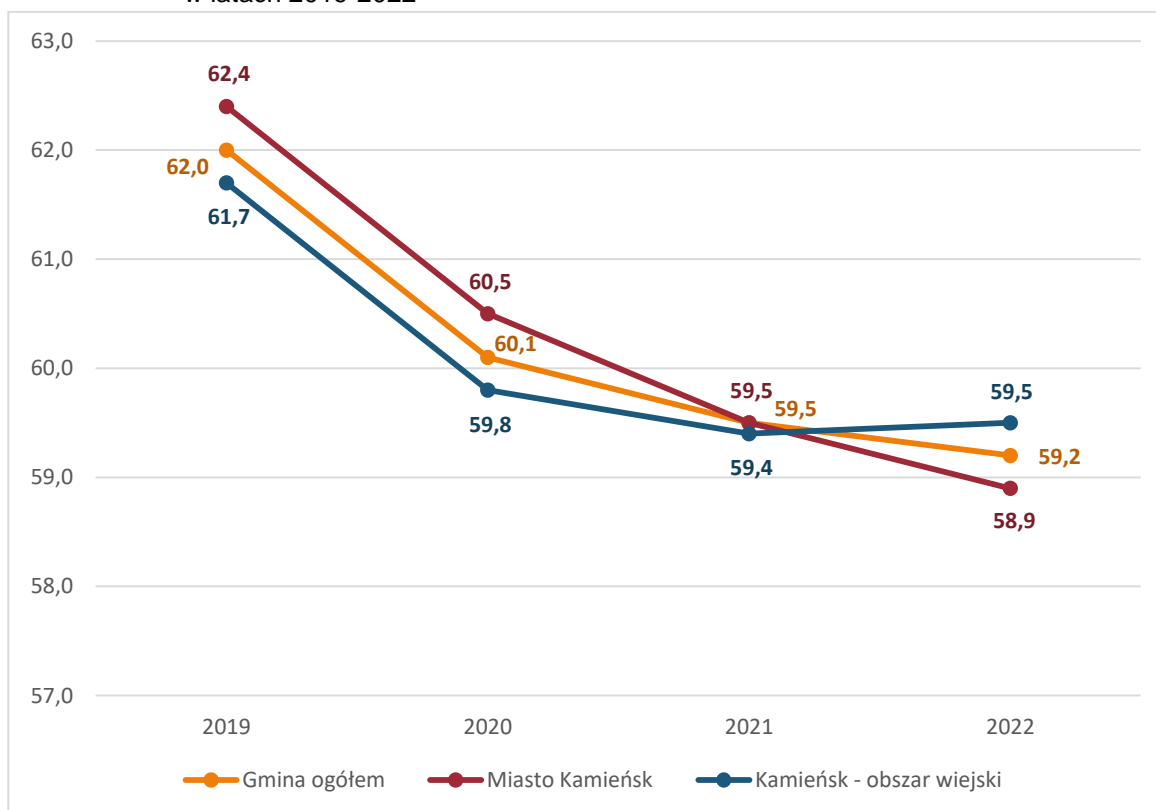
Wykres 5 Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Na obszarze miasta szybciej zmniejsza się udział osób w wieku produkcyjnym i w 2022 roku jest niższy od tego odnotowanego na obszarze wiejskim gminy. Zmniejszenie na obszarze miasta wyniosło 3,5 pp., zaś na obszarze wiejskim 2,2 pp.

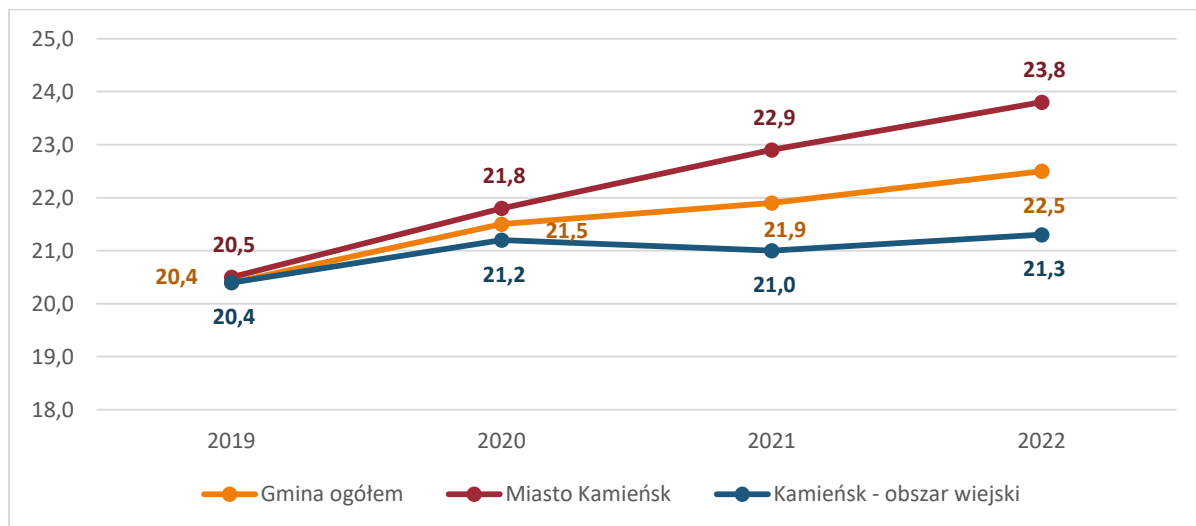
Wykres 6 Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Również na obszarze miasta widoczny jest wyraźny trend wzrostu odsetka osób w wieku poprodukcyjnym, osiągający w 2022 roku 23,8% - jest to przyrost o 3,3 pp. w stosunku do roku 2019, podczas gdy na obszarze wiejskim gminy przyrost wyniósł 0,9 pp.

Wykres 7 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Zjawisko kryzysowe: starzenie się społeczeństwa

- *Wskaźnik: różnica w liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Obliczono wskaźniki dla każdego z obszarów, a następnie kolorem oznaczono wartości wyższe od wskaźnika dla gminy ogółem. Obszar objęty zjawiskiem kryzysowym obejmuje sołectwa: Barczkowice, Danielów, Gałkowice Stare, Huta Porajska, Pytowice, Włodzimierz oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 2 Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w Gminie Kamieńsk z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieńsk - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Zmiana 2022/2019 [%]
Gmina ogółem	1129	1156	1137	1168	3,34
Sołectwo Aleksandrów	24	24	26	24	0,00
Sołectwo Barczkowice	48	49	50	59	18,64
Sołectwo Danielów	33	34	33	35	5,71
Sołectwo Dąbrowa	17	8	11	11	-54,55
Sołectwo Gałkowice Stare	32	33	37	39	17,95
Sołectwo Gorzędów	159	163	156	158	-0,63
Sołectwo Huta Porajska	11	11	15	13	15,38
Sołectwo Koźniewice	68	69	61	65	-4,62
Sołectwo Ochocice	79	81	71	67	-17,91
Sołectwo Podjezioro	26	28	27	24	-8,33
Sołectwo Pytowice	34	36	35	40	15,00
Sołectwo Szpinalów	48	47	40	39	-23,08
Sołectwo Włodzimierz	17	18	20	18	5,56
Miasto Kamieńsk	514	545	555	576	10,76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

- *Wskaźnik: liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Kolorem oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Danielów, Koźniewice i Ochocice oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 3 Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 19
Gmina ogółem	19,11	19,79	19,53	20,37	Średnia = 1,35 ≈ 1
Sołectwo Aleksandrów	16,78	16,78	17,93	16,67	0
Sołectwo Barczkowice	16,27	16,28	16,67	19,80	0
Sołectwo Danielów	20,75	21,38	20,25	21,34	4
Sołectwo Dąbrowa	26,15	12,70	17,19	17,46	1
Sołectwo Gałkowice Stare	13,11	13,75	15,88	17,18	0
Sołectwo Gorzędów	18,57	18,95	17,83	18,37	0
Sołectwo Huta Porajska	13,10	13,58	18,75	15,66	0
Sołectwo Koźniewice	25,00	25,75	22,02	23,55	4
Sołectwo Ochocice	23,58	24,40	22,19	21,47	4
Sołectwo Podjezioro	14,86	16,28	15,70	14,04	0
Sołectwo Pytowice	16,27	17,39	16,83	19,90	0
Sołectwo Szpinalów	24,00	22,71	20,00	19,90	3
Sołectwo Włodzimierz	14,78	15,65	17,86	16,67	0
Miasto Kamieńsk	18,64	20,24	20,76	21,89	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Widoczny jest więc trend społeczny związany ze starzeniem się społeczeństwa. Dynamiczne przemiany w strukturze społeczeństwa mają już teraz wpływ na ewolucję zapotrzebowania na usługi publiczne, obejmujące edukację, opiekę nad seniorami, infrastrukturę komunalną oraz dziedziny kulturalne i sportowe.

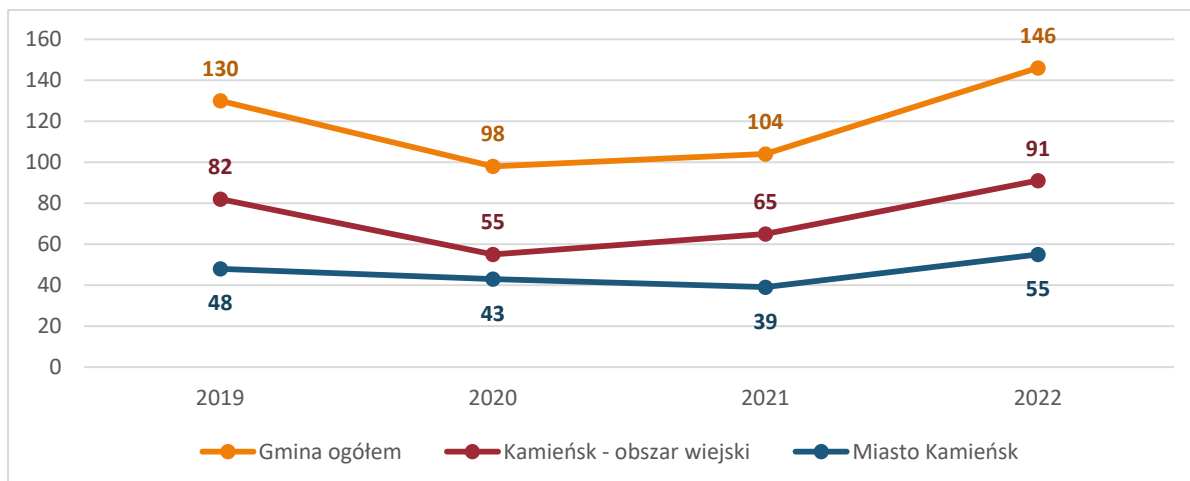
Pomoc społeczna

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymaga dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy. Usługi społeczne w gminie Kamieńsk przyczyniają się do zwalczania dyskryminacji, zapewnienia równości płci, poprawy warunków życia, tworzenia równych szans dla wszystkich i uczestnictwa w życiu społecznym.

Na terenie gminy Kamieńsk pomoc społeczną realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną Urzędu Miasta i Gminy Kamieńsk powołaną na podstawie Uchwały Nr XI/54/90 Gminnej Rady Narodowej w Kamieńsku z dnia 25.04.1990 r. w sprawie utworzenia Ośrodka Pomocy Społecznej. Działa na podstawie Statutu przyjętego uchwałą nr XXVIII/225/08 Rady Miejskiej w Kamieńsku, z dnia 10 września 2008 roku. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania pomocy społecznej na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593 z póź. zm.). Poprzez bezpośrednie wsparcie finansowe, rzeczowe, usługowe pomoc społeczna umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Poniżej przedstawiono liczbę ludności korzystającej z pomocy społecznej w latach 2019-2022. W 2022 roku wsparciem objętych było 146 osób z obszaru gminy, w tym 55 osób z Miasta Kamieńska, pozostali beneficjenci pomocy zamieszkiwali obszar wiejski gminy (91 osób). W badanym okresie co roku liczba odbiorców wsparcia była wyższa na obszarze wiejskim gminy.

Wykres 8 Liczba ludności korzystającej z pomocy społecznej w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieńsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Zjawisko kryzysowe: wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej

- *Wskaźnik: ludność korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Ze względu na wrażliwość danych nie przedstawiono danych liczbowych, tylko procentową wartość wskaźnika. Kolorem oznaczono wartości wskaźników wyższe od wskaźnika dla gminy, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Barczkowice, Danielów, Huta Porajska, Podjezioro, Pytowice, Szpinalów.

Tabela 4 Ludność korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 30
Gmina ogółem	2,20	1,68	1,79	2,55	Średnia = 2,14 ≈ 2
Sołectwo Aleksandrów	0,70	0,70	0,00	0,00	0
Sołectwo Barczkowice	3,39	1,66	2,00	2,68	3
Sołectwo Danielów	6,29	4,40	3,07	4,27	4
Sołectwo Dąbrowa	1,54	1,59	0,00	0,00	0
Sołectwo Gałkowice Stare	2,87	1,25	2,58	1,76	2
Sołectwo Gorzędów	2,22	1,16	1,03	1,51	1
Sołectwo Huta Porajska	4,76	3,70	3,75	22,89	4
Sołectwo Koźniewice	1,10	1,49	0,72	1,09	0
Sołectwo Ochocice	1,79	1,51	2,19	2,88	2
Sołectwo Podjezioro	4,00	2,91	3,49	4,68	4
Sołectwo Pytowice	2,87	2,90	4,81	5,47	4
Sołectwo Szpinalów	2,00	1,93	4,00	2,55	3
Sołectwo Włodzimierz	3,48	0,87	2,68	3,70	3
Miasto Kamieńsk	1,74	1,60	1,46	2,09	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kamieńsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Bezrobocie

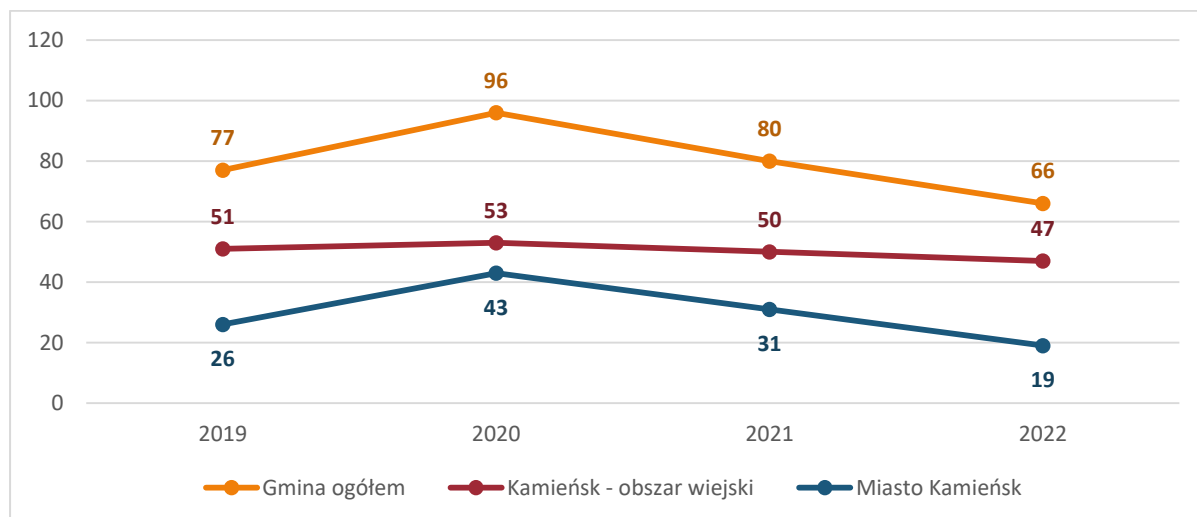
Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Związane jest zwykle z poziomem nowych inwestycji i trwałym zatrudnianiem pracowników w nowopowstałych i nowoczesnych zakładach pracy sektora publicznego lub prywatnego.

Bezrobocie niesie za sobą szereg szkodliwych skutków zarówno dla osoby bezrobotnej, jak i dla społeczności, zwłaszcza dla jej struktury rodzinnej i najbliższego otoczenia dotkniętego tym

problemem. Brak stałego źródła dochodu generuje zagrożenie ubóstwem, wykluczeniem społecznym, problemami zdrowotnymi (w tym psychicznymi) oraz ogólnym brakiem radzenia sobie z życiem. Przedłużające się bezrobocie może w skrajnych przypadkach prowadzić do obniżenia poczucia własnej wartości, depresji, uzależnień oraz podejmowania nielegalnych działań. Często brak zatrudnienia wynika również z niskiego poziomu przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Na wykresie poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2019 – 2022 w Gminie Kamieńsk. Liczba ta zmniejsza się, przy czym najbardziej jest to widoczne na obszarze miasta.

Wykres 9 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych ogółem w latach 2019-2022 w Gminie Kamieńsk

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku

Zjawisko kryzysowe: wysoki odsetek osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym

- **Wskaźnik: udział liczby osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022**

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Ze względu na wrażliwość danych nie przedstawiono danych liczbowych, a procentową wartość wskaźnika. Kolorem oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Barczkowice, Danielów, Gałkowice Stare, Huta Porajska, Podjezioro, Pytowice oraz Włodzimierz.

Tabela 5 Udział liczby osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 30
Gmina ogółem	1,30	1,64	1,39	1,15	Średnia = 2,14 ≈ 2
Sołectwo Aleksandrów	0,70	0,70	0,69	1,39	1
Sołectwo Barczkowice	2,03	2,99	2,00	1,01	3
Sołectwo Danielów	1,89	2,52	3,68	4,88	4
Sołectwo Dąbrowa	1,54	0,00	0,00	3,17	2
Sołectwo Gałkowice Stare	3,28	2,08	1,29	1,32	3
Sołectwo Gorzędów	1,05	1,51	1,26	0,93	0
Sołectwo Huta Porajska	2,38	0,00	2,50	1,20	3
Sołectwo Koźniewice	1,10	0,37	1,44	0,72	1
Sołectwo Ochocice	1,79	1,51	0,94	0,96	1
Sołectwo Podjezioro	2,29	2,33	2,91	2,34	4
Sołectwo Pytowice	1,44	2,90	2,40	2,99	4
Sołectwo Szpinalów	1,00	0,97	1,00	1,02	0

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 30
Gmina ogółem	1,30	1,64	1,39	1,15	Średnia = 2,14 ≈ 2
Sołectwo Włodzimierz	2,61	2,61	1,79	2,78	4
Miasto Kamieńsk	0,94	1,60	1,16	0,72	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Radomsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Bezpieczeństwo

Liczba wykroczeń i przestępstw dokonanych na obszarze gminy Kamieńsk w latach 2019-2022 wzrasta, odpowiednio o 21 i 18 odnotowanych zdarzeń.

Zjawisko kryzysowe: zwiększająca się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw

- *Wskaźnik: udział liczby zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022*

Kolorem oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku zarówno dla wykroczeń jak i dla przestępstw. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Dąbrowa, Huta Porajska, Szpinalów, Włodzimierz oraz Miasto Kamieńsk.

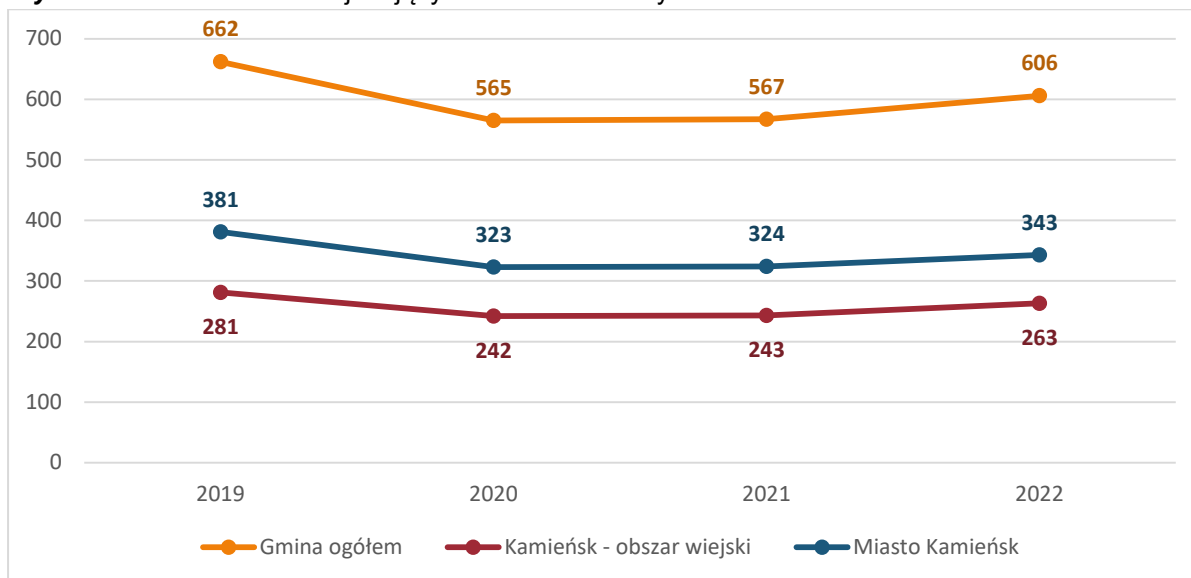
Tabela 6 Liczba wykroczeń i przestępstw w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w latach 2019-2022 (W = wykroczenie; P = przestępstwo) [%]

obszar	2019		2020		2021		2022		Ogółem = 40
	W	P	W	P	W	P	W	P	
Gmina ogółem	4,06	1,22	6,15	1,97	8,38	1,70	4,55	1,57	Średnia = 2,85 ≈ 3
Sołectwo Aleksandrów	0,00	0,00	0,70	0,00	3,45	1,38	0,00	0,69	0
Sołectwo Barczkowice	1,69	0,68	1,00	1,00	2,67	0,00	0,67	1,01	0
Sołectwo Danielów	1,26	1,26	1,26	2,52	4,29	1,23	4,27	3,05	3
Sołectwo Dąbrowa	4,62	3,08	17,46	7,94	14,06	6,25	17,46	4,76	8
Sołectwo Gałkowice Stare	1,64	1,64	0,83	1,25	2,58	1,72	5,29	3,08	3
Sołectwo Gorzędów	0,82	0,58	0,58	1,28	1,37	0,91	0,70	0,23	0
Sołectwo Huta Porajska	7,14	2,38	12,35	6,17	21,25	12,50	4,82	6,02	8
Sołectwo Koźniewice	1,10	0,37	2,61	3,36	1,44	1,08	0,72	0,72	1
Sołectwo Ochocice	1,19	0,90	3,61	1,51	5,00	1,25	1,60	0,96	0
Sołectwo Podjezioro	0,57	0,00	1,74	1,74	1,74	1,16	2,34	0,58	0
Sołectwo Pytowice	4,78	0,96	5,80	0,48	3,85	0,96	1,99	1,99	2
Sołectwo Szpinalów	5,50	4,50	4,35	5,31	12,50	1,50	3,06	0,51	4
Sołectwo Włodzimierz	0,00	1,74	0,00	2,61	4,46	3,57	2,78	1,85	4
Miasto Kamieńsk	6,67	1,38	10,47	1,93	13,39	1,91	7,41	1,94	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Kamieńsku oraz Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Uczestnictwo w życiu kulturalnym

Jednym z elementów życia kulturalnego jest czytelnictwo, którego poziom można zmierzyć danymi dotyczącymi korzystania przez mieszkańców z oferty bibliotek publicznych. W gminie funkcjonuje Miejska Biblioteka Publiczna w Kamieńsku, która jest samorządową instytucją kultury, wpisaną do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Gminę. Biblioteka wraz z Filią w Gorzędowie wchodzi w skład ogólnopolskiej sieci bibliotecznej. Zgodnie ze statutem, biblioteka zapewnia mieszkańcom dostęp do materiałów bibliotecznych, służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminnej oraz dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie gminy. Na dzień 31.12.2022 r. liczba funkcjonujących kart bibliotecznych w całej Gminie Kamieńsk wyniosła 606, z czego 343 przypisano mieszkańcom miasta. W latach 2019-2022 odnotowuje się zmniejszenie liczby funkcjonujących kart bibliotecznych, przy czym na obszarze wiejskim gminy ubytek ich liczby jest mniejszy.

Wykres 10 Liczba funkcjonujących kart bibliotecznych w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Zjawisko kryzysowe: zmniejszająca się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych

- Wskaźnik: udział liczby funkcjonujących kart bibliotecznych w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

Kolorem oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Aleksandrów, Barczkowice, Danielów, Gałkowice Stare, Huta Porajska, Koźniewice, Ochocice, Podjezioro, Pytowice, Szpinalów oraz Włodzimierz.

Tabela 7 Udział liczby funkcjonujących kart bibliotecznych w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 47
Gmina ogółem	11,20	9,67	9,74	10,57	Średnia = 3,35 ≈ 3
Sołectwo Aleksandrów	8,39	7,69	8,97	9,03	4
Sołectwo Barczkowice	7,12	6,64	7,33	10,40	4
Sołectwo Danielów	5,03	5,03	6,13	5,49	4
Sołectwo Dąbrowa	10,77	9,52	9,38	14,29	3
Sołectwo Gałkowice Stare	1,64	1,67	2,15	2,20	4
Sołectwo Gorzędów	20,44	17,09	16,11	16,86	0
Sołectwo Huta Porajska	1,19	1,23	1,25	2,41	4
Sołectwo Koźniewice	5,51	5,22	4,33	5,80	4
Sołectwo Ochocice	5,97	4,82	5,94	5,77	4
Sołectwo Podjezioro	2,86	2,33	2,91	1,75	4
Sołectwo Pytowice	2,87	2,42	1,44	1,49	4
Sołectwo Szpinalów	2,00	1,45	2,00	3,57	4
Sołectwo Włodzimierz	2,61	2,61	1,79	1,85	4
Miasto Kamieńsk	13,82	11,99	12,12	13,04	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Podsumowanie

W tabeli poniżej przedstawiono podsumowanie dotychczasowej analizy, prezentując zjawiska kryzysowe występujące na obszarze Gminy Kamieńsk w sferze społecznej. Dla każdego sołectwa na obszarze wiejskim gminy oraz Miasta Kamieńsk podsumowano liczbę występujących

negatywnych zjawisk społecznych – wartości wskaźników mniej korzystne w stosunku do średniej dla gminy (kolumna „ogółem”). Następnie obliczono średnią dla gminy, kolorem oznaczono wartości od niej wyższe. W ten sposób wyłoniono obszar występowania zjawisk kryzysowych – jest to Miasto Kamieńsk oraz sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz.

Tabela 8 Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej

obszar	zmniejszająca się liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk	ujemne saldo migracji ludności	starzenie się społeczeństwa; wskaźniki:		wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	wysoki odsetek osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym	zwiększająca się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw	zmniejszająca się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych	ogółem = 49
			różnica w liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]	liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze					
Gmina ogółem	-3,05		3,34	Średnia = 1,35 ≈ 1	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,85 ≈ 3	Średnia = 3,35 ≈ 3	Średnia = 3,5 ≈ 4
Sołectwo Aleksandrów	0,69		0	0	0	1	0	4	1
Sołectwo Barczkowice	1,01		18,64	0	3	3	0	4	4
Sołectwo Danielów	3,05		5,71	4	4	4	3	4	5
Sołectwo Dąbrowa	-3,17		-54,55	1	0	2	8	3	2
Sołectwo Gałkowice Stare	-7,49		17,95	0	2	3	2	4	4
Sołectwo Gorzędów	0,47		-0,63	0	1	0	0	0	0
Sołectwo Huta Porajska	-1,2		15,38	0	4	3	8	4	5
Sołectwo Koźniewice	1,45		-4,62	4	0	0	1	4	2
Sołectwo Ochocice	-7,37		-17,91	4	2	1	0	4	3
Sołectwo Podjezioro	-2,34		-8,33	0	4	4	0	4	3
Sołectwo Pytowice	-3,98		15	0	4	4	2	4	5
Sołectwo Szpinalów	-2,04		-23,08	3	3	0	4	4	4
Sołectwo Włodzimierz	-6,48		5,56	0	3	4	4	4	6
Miasto Kamieńsk	-4,79		10,76	3	0	0	7	0	5

Źródło: Opracowanie własne

Pogłębiona diagnoza sfery społecznej

Dla obszaru występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, czyli Miasta Kamieńsk oraz sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz, przeprowadzono pogłębioną diagnozę sfery społecznej. W celu przestrzennego zobrazowania zjawisk kryzysowych, analizę Miasta Kamieńsk przeprowadzono w oparciu o funkcjonujące w mieście ulice.

Zmniejszająca się liczba ludności, starzenie się społeczeństwa

Dane w tabeli wskazują iż zarówno na obszarze gminy ogółem, jak i miasta Kamieńsk liczba mieszkańców w roku 2022 zmniejszyła się znacznie w stosunku do ich liczby z 2019 roku. Na każdym z obszarów sołectw i miasta ogółem zwiększyła się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o zjawisku starzenia się społeczeństwa. W przypadku obydwu wskaźników wartości dla miasta przewyższają wartości referencyjne dla gminy, podobnie jest w przypadku sołectw Pytowice i Włodzimierz.

W kolumnie „zmiany %” kolorem oznaczono wartości mniej korzystne dla rozwoju gminy, czyli w przypadku liczby ludności ogółem niższe, zaś w przypadku liczby ludności w wieku poprodukcyjnym wyższe.

Tabela 9 Zmiany % liczby ludności ogółem i w wieku poprodukcyjnym (2022 r. do 2019 r.) na danym obszarze w latach 2019-2022 (O=ogółem; P=wiek poprodukcyjny)

obszar	2019		2022		Zmiany %	
	O	P	O	P	O	P
Gmina ogółem	5909	1129	5841	1156	-3,05	3,34
Sołectwo Danielów	159	33	164	35	3,05	5,71
Sołectwo Huta Porajska	84	11	83	13	-1,20	15,38
Sołectwo Pytowice	209	34	201	40	-3,98	15,00
Sołectwo Włodzimierz	115	17	108	18	-6,48	5,56
Miasto Kamieńsk, ulice:	2757	514	2631	576	-4,79	10,76
Akacyjowa	6	2	10	3	40,00	33,33
Armii Krajowej	52	6	47	6	-10,64	0,00
Bartosza Głowackiego	118	19	98	28	-20,41	32,14
Dębowa	11	0	11	0	0,00	0,00
Dolna	39	6	41	10	4,88	40,00
Fryderyka Chopina	11	1	20	1	45,00	0,00
Władysława Sikorskiego	101	12	88	17	-14,77	29,41
Górnicza	37	5	37	4	0,00	-25,00
Hubala	88	9	80	8	-10,00	-12,50
Jagiellońska	69	8	60	8	-15,00	0,00
Janusza Kusocińskiego	10	1	11	0	9,09	0,00
Kardynała Wyszyńskiego	0	0	3	0	100,00	0,00
Kazimierza Wielkiego	67	5	65	5	-3,08	0,00
Kolejowa	65	18	61	16	-6,56	-12,50
Tadeusza Kościuszki	211	52	198	58	-6,57	10,34
Mieczysława Kotarbińskiego	174	24	158	27	-10,13	11,11
Ks. Biskupa Stanisława Zdzitowieckiego	3	0	3	0	0,00	0,00
Krótką	4	0	4	0	0,00	0,00
Kwiatowa	17	4	21	5	19,05	20,00
Lipowa	0	0	4	0	100,00	0,00
Legionistów	15	0	18	0	16,67	0,00
Ludowa	152	31	131	36	-16,03	13,89
Marii Konopnickiej	10	3	10	3	0,00	0,00
Adama Mickiewicza	165	35	152	41	-8,55	14,63
Mikołaja Kopernika	24	11	24	11	0,00	0,00
Mikołaja Przerębskiego	6	0	6	0	0,00	0,00
Mjr. Antoniego Maszewskiego	12	3	12	3	0,00	0,00
Mjr. Henryka Sucharskiego	139	10	123	13	-13,01	23,08
Plac Wolności	5	3	6	4	16,67	25,00
Piotrkowska	113	17	111	16	-1,80	-6,25
Płk. Józefa Mularczyka	10	1	10	1	0,00	0,00
Porucznika Teodora Gajewskiego	4	0	4	0	0,00	0,00
Profesora Kazimierza Secomskiego	16	1	19	0	15,79	0,00

obszar	2019		2022		Zmiany %	
	O	P	O	P	O	P
Gmina ogółem	5909	1129	5841	1156	-3,05	3,34
Rajska	7	2	7	2	0,00	0,00
Słoneczna	68	18	63	23	-7,94	21,74
Juliusza Słowackiego	346	97	341	98	-1,47	1,02
Sosnowa	11	1	14	1	21,43	0,00
Sportowa	133	19	107	24	-24,30	20,83
Spółdzielcza	11	5	11	6	0,00	16,67
Szkolna	63	22	81	28	22,22	21,43
Wieluńska	180	40	167	44	-7,78	9,09
Władysława Stanisława Reymonta	26	0	28	0	7,14	0,00
Wojska Polskiego	42	9	49	9	14,29	0,00
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	36	0	40	0	10,00	0,00
Wrzosowa	6	0	6	0	0,00	0,00
Zjednoczenia	63	14	60	17	-5,00	17,65
Żołnierzy Września	11	0	11	0	0,00	0,00

Źródło: Opracowanie własne

W poniższych tabelach kolorem oznaczono wartości powyżej wartości dla gminy w danym roku, w kolumnie „ogółem” podano ich liczbę, obliczono średnią dla gminy, a następnie kolorem oznaczono wartości powyżej średniej.

Pomoc społeczna

Poniżej przedstawiono dane dotyczące ludności korzystającej ze wsparcia pomocy społecznej.

Pierwsze zastawienie obrazuje udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem na danym obszarze. Najtrudniej sytuacja kształtuje się w sołectwach: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Bartosza Głowackiego, Górnicy, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej i Wieluńskiej.

Tabela 10 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej ogółem w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 49
Gmina ogółem	2,20	1,68	1,79	2,55	Średnia = 2,33 = 2
Sołectwo Danielów	6,29	4,40	3,07	4,27	4
Sołectwo Huta Porajska	4,76	3,70	3,75	22,89	4
Sołectwo Pytowice	2,87	2,90	4,81	5,47	4
Sołectwo Włodzimierz	3,48	0,87	2,68	3,70	3
Miasto Kamięnsk, ulice:					
Armii Krajowej	1,92	1,92	2,13	2,13	2
Bartosza Głowackiego	7,63	5,41	4,76	11,22	4
Górnicy	2,70	2,70	2,70	2,70	4
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	5,00	1
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	0
Tadeusza Kościuszki	2,37	1,04	0,49	0,00	1
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	0,60	0,62	0,63	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,76	0
Adama Mickiewicza	0,61	0,62	1,30	1,32	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,72	0,74	0,81	0,81	0
Piotrkowska	4,42	5,36	4,46	3,60	4
Rajska	14,29	0,00	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	3,76	3,61	3,19	2,93	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	18,18	18,18	4
Szkolna	3,17	3,17	2,35	2,47	3
Wieluńska	2,22	3,37	2,99	6,59	4
Zjednoczenia	1,59	3,17	1,59	6,67	2

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej, Wieluńskiej i Zjednoczenia.

Tabela 11 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 48
Gmina ogółem	1,15	1,34	1,61	1,90	Średnia = 2,28 = 2
Sołectwo Danielów	2,52	3,14	3,07	3,66	4
Sołectwo Huta Porajska	2,38	3,70	3,75	3,61	4
Sołectwo Pytowice	0,96	1,45	4,81	4,98	3
Sołectwo Włodzimierz	3,48	0,87	2,68	3,70	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	1,92	1,92	2,13	2,13	4
Bartosza Głowackiego	1,69	2,70	3,81	10,20	4
Górnicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	2
Tadeusza Kościuszki	0,95	1,04	0,49	0,00	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	0,60	0,62	0,63	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,76	0
Adama Mickiewicza	0,61	0,62	1,30	1,32	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	4,42	4,46	4,46	3,60	4
Rajska	14,29	0,00	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	2,02	2,11	2,03	2,64	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	18,18	18,18	4
Szkolna	3,17	3,17	2,35	2,47	4
Wieluńska	1,67	3,37	2,99	4,79	4
Zjednoczenia	1,59	3,17	1,59	6,67	3

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Danielów i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicznej, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej, Wieluńskiej i Zjednoczenia.

Tabela 12 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 49
Gmina ogółem	0,64	0,53	0,72	0,72	Średnia = 2,33=2
Sołectwo Danielów	1,26	1,26	0,61	1,22	3
Sołectwo Huta Porajska	1,19	0,00	0,00	2,41	2
Sołectwo Pytowice	0,48	0,48	1,44	1,00	2
Sołectwo Włodzimierz	2,61	0,00	1,79	1,85	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	0,00	1,92	2,13	2,13	3
Bartosza Głowackiego	4,24	2,70	3,81	5,10	4
Górnicza	2,70	2,70	2,70	2,70	4
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kolejowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Tadeusza Kościuszki	0,47	0,52	0,00	0,00	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,00	0,00	0,62	0,63	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Adama Mickiewicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,72	0,74	0,81	0,81	4
Piotrkowska	0,88	1,79	1,79	1,80	4

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 49
Gmina ogółem	0,64	0,53	0,72	0,72	Średnia = 2,33=2
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Juliusza Słowackiego	1,16	1,20	1,16	0,88	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	9,09	9,09	4
Szkolna	1,59	1,59	1,18	1,23	4
Wieluńska	1,67	0,56	1,80	1,20	4
Zjednoczenia	1,59	1,59	1,59	1,67	4

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Bartosza Głowackiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Szkolnej i Wieluńskiej.

Tabela 13 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 37
Gmina ogółem	1,05	0,82	0,79	0,84	Średnia = 1,76=2
Sołectwo Danielów	3,77	2,52	1,84	2,44	4
Sołectwo Huta Porajska	1,19	1,23	1,25	2,41	4
Sołectwo Pytowice	1,44	0,97	3,37	3,98	4
Sołectwo Włodzimierz	0,87	0,87	0,89	0,93	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Armii Krajowej	1,92	0,00	0,00	0,00	1
Bartosza Głowackiego	5,08	2,70	0,95	2,04	4
Górnicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kolejowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Tadeusza Kościuszki	0,95	0,52	0,49	0,00	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	0,60	0,00	0,00	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,76	0
Adama Mickiewicza	0,61	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	2,65	3,57	1,79	0,90	4
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Juliusza Słowackiego	1,73	2,11	1,45	1,17	4
Spółdzielcza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Szkolna	1,59	1,59	1,18	1,23	4
Wieluńska	1,67	2,81	1,80	2,40	4
Zjednoczenia	0,00	0,00	0,00	1,67	1

Źródło: Opracowanie własne

Korzystanie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby najbardziej dostrzegalne jest na obszarze sołectw: Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta dotyczy ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Kolejowej, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Szkolnej i Wieluńskiej.

Tabela 14 Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 44
Gmina ogółem	1,12	0,80	0,88	0,80	Średnia = 2,09=2
Sołectwo Danielów	1,89	0,63	0,61	1,22	2
Sołectwo Huta Porajska	1,19	1,23	1,25	0,00	3
Sołectwo Pytowice	1,44	1,45	0,96	0,50	3
Sołectwo Włodzimierz	2,61	0,00	0,89	1,85	3
Miasto Kamieńsk, ulice:					

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 44
Gmina ogółem	1,12	0,80	0,88	0,80	Średnia = 2,09=2
Armii Krajowej	1,92	1,92	2,13	2,13	4
Bartosza Głowackiego	3,39	2,70	2,86	4,08	4
Górnicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	4
Tadeusza Kościuszki	0,95	0,52	0,00	0,51	0
Mieczysława Kotarbińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Adama Mickiewicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,72	0,74	0,81	0,81	1
Piotrkowska	0,88	1,79	1,79	1,80	3
Rajska	14,29	0,00	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	2,02	1,81	1,74	1,17	4
Spółdzielcza	18,18	9,09	18,18	9,09	4
Szkolna	1,59	1,59	2,35	1,23	4
Wieluńska	1,11	1,12	1,20	1,20	3
Zjednoczenia	0,00	0,00	0,00	1,67	1

Źródło: Opracowanie własne

Bezrobocie

Udział % liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze pokazuje, iż największe problemy w tym zakresie dotyczą mieszkańców sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast w mieście ludności zamieszkałej przy ulicach: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicznej, Kazimierza Wielkiego, Kolejowej Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego, Spółdzielczej, Wieluńskiej, Wołyńskiej Brygady Kawalerii oraz Żołnierzy Września.

Tabela 15 Udział % liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 61
Gmina ogółem	1,30	1,6	1,39	1,15	Średnia = 1,19=1
Sołectwo Danielów	1,89	2,52	3,68	4,88	4
Sołectwo Huta Porajska	2,38	0,00	2,50	1,20	3
Sołectwo Pytowice	1,44	2,90	2,40	2,99	4
Sołectwo Włodzimierz	2,61	2,61	1,79	2,78	4
Miasto Kamieński, ulice:					
Akacjowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Armii Krajowej	0,00	3,85	2,13	0,00	2
Bartosza Głowackiego	0,85	3,60	2,86	2,04	3
Dębowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Dolna	0,00	0,00	0,00	2,44	1
Fryderyka Chopina	0,00	0,00	9,09	0,00	1
Władysława Sikorskiego	0,99	2,97	0,00	0,00	1
Górnicza	2,70	5,41	2,70	2,70	4
Hubala	0,00	0,00	0,00	1,25	1
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Janusza Kusocińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kardynała Wyszyńskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kazimierza Wielkiego	0,00	1,49	1,47	1,54	2
Kolejowa	1,54	1,47	1,59	1,64	3
Tadeusza Kościuszki	0,00	1,04	1,96	1,01	1
Mieczysława Kotarbińskiego	0,57	1,80	1,24	0,00	1
Ks. Biskupa Stanisława Zdzitowieckiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Krótką	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kwiatowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Lipowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 61
Gmina ogółem	1,30	1,6	1,39	1,15	Średnia = 1,19=1
Legionistów	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ludowa	0,66	0,00	1,50	0,00	1
Marii Konopnickiej	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Adama Mickiewicza	1,82	2,47	0,65	0,00	2
Mikołaja Kopernika	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mikołaja Przerębskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Antoniego Maszewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	1,44	1,48	1,61	0,81	2
Plac Wolności	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	2,65	3,57	2,68	1,80	4
Płk. Józefa Mularczyka	0,00	0,00	0,00	10,00	1
Porucznika Teodora Gajewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Profesora Kazimierza Secomskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Słoneczna	1,47	1,47	0,00	0,00	1
Juliusza Słowackiego	1,16	2,11	1,45	1,17	3
Sosnowa	0,00	0,00	7,14	0,00	1
Sportowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Spółdzielcza	9,09	0,00	0,00	9,09	2
Szkolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wieluńska	2,22	1,69	0,60	0,00	2
Władysława Stanisława Reymonta	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wojska Polskiego	0,00	2,38	0,00	0,00	1
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	0,00	2,70	2,63	0,00	2
Wrzosowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Zjednoczenia	0,00	1,59	0,00	0,00	0
Żołnierzy Września	18,18	9,09	9,09	9,09	4

Źródło: Opracowanie własne

Udział % liczby osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze pokazuje zaś, iż największe problemy w tym zakresie dotyczą mieszkańców sołectw: Danielów, Huta Porajska, Pytowice i Włodzimierz, natomiast w mieście - ludności zamieszkałej przy ulicach: Bartosza Głowackiego, Górnicy, Kazimierza Wielkiego, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowskiej, Juliusza Słowackiego oraz Żołnierzy Września.

Tabela 16 Udział % liczby osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 37
Gmina ogółem	0,22	0,36	0,40	0,68	Średnia = 0,72=1
Sołectwo Danielów	0,00	1,26	0,61	1,83	3
Sołectwo Huta Porajska	0,00	0,00	1,25	1,20	2
Sołectwo Pytowice	0,00	0,97	0,48	1,49	3
Sołectwo Włodzimierz	1,74	1,74	1,79	2,78	4
Miasto Kamieńsk, ulice:					
Akacyjowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Armii Krajowej	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Bartosza Głowackiego	0,85	0,90	0,95	2,04	4
Dębowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Fryderyka Chopina	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Władysława Sikorskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Górnicy	0,00	2,70	0,00	2,70	2
Hubala	0,00	0,00	0,00	1,25	1
Jagiellońska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Janusza Kusocińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kardynała Wyszyńskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kazimierza Wielkiego	0,00	0,00	1,47	1,54	2
Kolejowa	0,00	0,00	0,00	1,64	1

obszar	2019	2020	2021	2022	Ogółem = 37
Gmina ogółem	0,22	0,36	0,40	0,68	Średnia = 0,72=1
Tadeusza Kościuszki	0,00	0,00	0,49	0,51	1
Mieczysława Kotarbińskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ks. Biskupa Stanisława Zdzitowieckiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Krótką	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Kwiatowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Lipowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Legionistów	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Ludowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Marii Konopnickiej	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Adama Mickiewicza	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mikołaja Kopernika	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mikołaja Przerębskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Antoniego Maszewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	0,00	0,00	0,81	0,81	2
Plac Wolności	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Piotrkowska	1,77	1,79	1,79	1,80	4
Plk. Józefa Mularczyka	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Porucznika Teodora Gajewskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Profesora Kazimierza Secomskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Rajska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Słoneczna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Juliusza Słowackiego	0,29	0,30	0,29	0,88	2
Sosnowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Sportowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Spółdzielcza	0,00	0,00	0,00	9,09	1
Szkolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wieluńska	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Władysława Stanisława Reymonta	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wojska Polskiego	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Wrzosowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0
Zjednoczenia	0,00	1,59	0,00	0,00	1
Żołnierzy Września	9,09	9,09	9,09	9,09	4

Źródło: Opracowanie własne

Procedura Niebieska Karta

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami "Niebieska Karta" to ogół czynności podejmowanych i prowadzonych przez zespół osób będących przedstawicielami jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (MOPS), gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem istnienia przemocy w rodzinie.

Dane udostępnione przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kamieńsku wskazują, iż w 2022 roku na obszarze gminy aktywne były 22 karty (11 na obszarze miasta), podczas gdy w roku 2019 było ich 7. Ze względu na charakter zjawiska uznano, że każdy z obszarów, na którym procedura Niebieskiej Karty jest aktywna należy uznać za obszar kryzysowy. Są to sołectwa: Pytowice i Włodzimierz, natomiast na obszarze miasta – ulice: Głowackiego, Kościuszki, Sikorskiego, Ludowa, Piotrkowska, Przerębskiego, Sucharskiego, Mickiewicza, Wieluńska, Wojska Polskiego, Hubala, Słowackiego i Wrzosowa.

Podsumowanie pogłębionej diagnozy społecznej

W tabeli poniżej zebrano zjawiska kryzysowe przedstawione w pogłębionej diagnozie sfery społecznej. W kolumnie „ogółem” podano ich liczbę, obliczono średnią dla gminy, a następnie kolorem oznaczono wartości powyżej średniej. Do obszarów o największym natężeniu występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zaliczyć można zatem:

- Sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz;

-
- Ulice w Mieście Kamieńsk: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicza, Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowska, Juliusza Słowackiego, Spółdzielcza, Szkolna, Wieluńska oraz Zjednoczenia.

Tabela 17 Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.)

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O = 49	ubóstwo	niepełnosprawność	bezrobocie	długotrwała lub ciężka choroba	ogółem	długotrwanie		
			O = 48	O = 49	O = 37	O = 44	O = 61	O = 37			
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Sołectwo Danielów	3,05	5,71	4	4	3	4	2	4	3	brak	7
Sołectwo Huta Porajska	-1,20	15,38	4	4	2	4	3	3	2	brak	7
Sołectwo Pytowice	-3,98	15,00	4	3	2	4	3	4	3		9
Sołectwo Włodzimierz	-6,48	5,56	3	3	3	3	3	4	4		10
Miasto Kamieńsk, ulice:											
Akacyjowa	40,00	33,33	0	0	0	0	0	0	0	brak	1
Armii Krajowej	-10,64	0,00	2	4	3	1	4	2	0	brak	5
Bartosza Głowackiego	-20,41	32,14	4	4	4	4	4	3	4		10
Dębowa	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Dolna	4,88	40,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	1
Fryderyka Chopina	45,00	0,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	0
Władysława Sikorskiego	-14,77	29,41	0	0	0	0	0	1	0		3
Górnicza	0,00	-25,00	4	0	4	0	0	4	2	brak	4
Hubała	-10,00	-12,50						1	1		2
Jagiellońska	-15,00	0,00	1	0	0	0	0	0	0	brak	1
Janusza Kusocińskiego	9,09	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Kardynała Wyszyńskiego	100,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Kazimierza Wielkiego	-3,08	0,00	0	0	0	0	0	2	2	brak	3
Kolejowa	-6,56	-12,50	0	2	0	0	4	3	1	brak	3
Tadeusza Kościuszki	-6,57	10,34	1	0	0	0	0	1	1		3
Mieczysława Kotarbińskiego	-10,13	11,11	0	0	0	0	0	1	0	brak	2
Ks. Biskupa Stanisława	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O = 49	ubóstwo	niepełnosprawność	bezrobocie	długotrwała lub ciężka choroba	ogółem	długotrwałe		
			Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Zdzitowieckiego											
Krótką	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Kwiatowa	19,05	20,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	1
Lipowa	100,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Legionistów	16,67	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Ludowa	-16,03	13,89	0	0	0	0	0	1	0		3
Marii Konopnickiej	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Adama Mickiewicza	-8,55	14,63	0	0	0	0	0	2	0		4
Mikołaja Kopernika	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Mikołaja Przerębskiego	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0		1
Mjr. Antoniego Maszewskiego	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Mjr. Henryka Sucharskiego	-13,01	23,08	0	0	4	0	1	2	2		6
Plac Wolności	16,67	25,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	1
Piotrkowska	-1,80	-6,25	4	4	4	4	3	4	4		8
Płk. Józefa Mularczyka	0,00	0,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	0
Porucznika Teodora Gajewskiego	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Profesora Kazimierza Secomskiego	15,79	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Rajska	0,00	0,00	1	1	0	0	1	0	0	brak	0
Słoneczna	-7,94	21,74	0	0	0	0	0	1	0	brak	2
Juliusza Słowackiego	-1,47	1,02	4	4	4	4	4	3	2		8
Sosnowa	21,43	0,00	0	0	0	0	0	1	0	brak	0
Sportowa	-24,30	20,83	0	0	0	0	0	0	0	brak	2
Spółdzielcza	0,00	16,67	4	4	4	0	4	2	1	brak	6
Szkolna	22,22	21,43	3	4	4	4	4	0	0	brak	6
Wieluńska	-7,78	9,09	4	4	4	4	3	2	0		9

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O = 49	ubóstwo	niepełnosprawność	bezrobocie	długotrwała lub ciężka choroba	ogółem	długotrwałe		
			O = 48	O = 49	O = 37	O = 44	O = 61	O = 37			
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Władysława Stanisława Reymonta	7,14	0,00	0	0	0	0	0	0	0	brak	0
Wojska Polskiego	14,29	0,00	0	0	0	0	0	1	0		1
Wołyńskiej Brygady Kawalerii	10,00	0,00	0	0	0	0	0	2	0	brak	1
Wrzosowa	0,00	0,00	0	0	0	0	0	0	0		1
Zjednoczenia	-5,00	17,65	2	3	4	1	1	0	1	brak	4
Żołnierzy Września	0,00	0,00	0	0	0	0	0	4	4	brak	2

Źródło: Opracowanie własne

Na rysunkach poniżej wskazano obszary o największym natężeniu występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej. Na mapie Gminy Kamieńsk zaznaczono sołectwa, zaś na przybliżonej mapie Miasta Kamieńska oznaczono ulice. W przypadku miasta wykorzystano fragment mapy Kamieńska, aby rysunek i oznaczone na nim ulice były czytelne.

Rysunek 1 Oznaczenie sołectw, w których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej (Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://bip.kamiesk.com.pl/bipkod/001/001>

3. Sfera gospodarcza

Analiza gospodarcza ma określić obszary gminy o niskim stopniu przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.

Rolnictwo

Na terenie gminy Kamieńsk rolnictwo odgrywa istotną rolę w tworzeniu struktury gospodarczej. Skupia ono znaczne zasoby w postaci siły roboczej oraz majątku trwałego. Niemniej jednak, jakość gruntów jest głównym czynnikiem ograniczającym możliwości produkcyjne, rozwój i intensyfikację rolnictwa gminy. Stosunki wodne na terenie gminy, podobnie jak i gleby, nie są korzystne dla rolnictwa. Następstwem niewielkich opadów, znacznego parowania terenowego oraz niskiej retencyjności jest pojawiający się często deficyt wody. Ponadto sąsiedztwo kopalni węgla brunatnego oraz elektrowni zlokalizowanych na obszarze gminy Kleszczów oraz zniekształcenie sieci wód powierzchniowych (ujęcie w kanały bądź przełożenie rzek, zasypianie koryt) wpływa na zaburzenia stosunków wodnych (lej depresyjny, kłopoty z odpływem wód na terenach podmokłych). Ponadto, częste występowanie mgieł i inwersji termicznych także stanowi zagrożenie dla upraw. Jedynie rzeźba terenu - równinna lub pagórkowata sprzyja rozwojowi rolnictwa.

Gospodarka rolna gminy podlega przeobrażeniom systemowym podobnie jak gospodarka kraju. Trwający okres transformacji w rolnictwie charakteryzuje się:

- procesem przekształceń i regulacji stosunków własnościowych, polegającym na prywatyzacji sektora publicznego w kierunku wzrostu udziału sektora prywatnego w użytkowaniu gruntów,
- wzrostem średniej powierzchni gospodarstwa rolnego,
- pojawieniem się bezrobocia na wsi ze względu na restrukturyzację gospodarki państwowej.

Gospodarka rolna gminy Kamieńsk, aby sprostać wymogom zmieniającego się systemu, uwzględniającego spójne powiązanie z gospodarką rynkową oraz współdziałanie z gospodarką Unii Europejskiej powinna nadal się przekształcać i realizować procesy modernizacji rolnictwa. Przemiany i przebudowa rolnictwa powinny zmierzać w kierunku:

- zmian w strukturze obszarowej gospodarstw indywidualnych polegających na zwiększeniu przeciętnego obszaru gospodarstwa,
- rozwoju przemysłu rolno - przetwórczego,
- rozwoju działalności pozarolniczej, w efekcie której tradycyjna wieś monofunkcyjna powinna się przekształcić w nowoczesną wieś wielofunkcyjną.

Celowe będzie także ukierunkowanie rolnictwa gminy na nowoczesną dziedzinę, tj. rolnictwo ekologiczne. Pozwalają na to zasoby naturalne środowiska przyrodniczego, krajobraz polno-leśny, gdzie w warunkach zbliżonych do naturalnych można uprawiać rośliny o korzystnym dla organizmu ludzkiego składzie, zrównoważonym pod względem biochemicznym. Istotnymi problemami do rozwiązania w rolnictwie gminy pozostaną:

- organizowanie grup producentów w celu zapewnienia produkcji rolnej o parametrach jakościowych wymaganych przez przetwórstwo i rynek konsumentów,
- stworzenie sprawnego, kompleksowego systemu obsługi produkcji rolniczej (skup, zaopatrzenie, doradztwo fachowe, obsługa techniczna i finansowa, niskoprocentowe kredyty), odpowiadającego wymogom Unii Europejskiej.

Tabela 18 Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych w Gminie Kamieńsk

Sołectwo	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych						
	ogółem	0-5 ha		5-10 ha		pow. 10 ha	
		Razem	%	razem	%	razem	%
Kamieńsk	189	176	93,1	10	5,3	3	1,6
Barczkowice	66	61	92,4	2	3	3	4,6
Danielów	49	16	32,7	14	28,6	19	38,7
Dąbrowa	64	51	79,7	8	12,5	5	7,8

Sołectwo	Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych						
	ogółem	0-5 ha		5-10 ha		pow. 10 ha	
		Razem	%	razem	%	razem	%
Galkowice Stare	108	83	76,9	23	21,3	2	1,8
Gorzędów	160	154	96,2	3	1,9	3	1,9
Huta Porajska	34	17	50	12	35,3	5	14,7
Koźniewice	83	69	83,1	11	13,3	3	3,6
Ochocice	109	76	69,7	24	22	9	8,3
Podjezioro	64	37	57,8	18	28,1	9	14,1
Pytowice	43	37	86,1	5	11,6	1	2,3
Szpinalów	80	56	70	19	23,8	5	6,2
Włodzimierz	59	25	42,4	22	37,3	12	20,3
RAZEM	1108	858	77,5	171	15,4	79	7,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Gospodarstwa małe poniżej 5 ha stanowią ponad 77% ogólnej liczby gospodarstw w gminie i gospodarują na 40% użytków rolnych, gospodarstw większych powyżej 10 ha jest tylko ok. 7%. Dużych gospodarstw o powierzchni ponad 30 ha jest w gminie zaledwie kilka. Najmniejsze przeciętne gospodarstwa występują w miejscowościach²:

- Kamieńsk 2,9 ha UR
- Gorzędów - 3,1 ha UR
- Barczkowice - 3,3 ha UR

W miejscowościach tych udział gospodarstw o powierzchni poniżej 5 ha w ogólnym udziale gospodarstw wynosi: w Gorzędowie - 95%, w Barczkowicach - 89%, w Kamieńsku - 91%. Pracujący wyłącznie w gospodarstwach rolnych w tych miejscowościach stanowią zdecydowaną mniejszość mieszkańców. Miejscowości o największych średnich powierzchniach gospodarstw rolnych to:

- Danielów - średnio 9,4 ha UR
- Podjezioro 8,0 ha UR
- Włodzimierz - 6,7 ha UR

Miejscowości te posiadają zarazem jedne z najsłabszych gleb, co powoduje ograniczenie w intensyfikacji produkcji rolnej pomimo większych powierzchni gospodarstw. Największa średnia statystyczna powierzchnia gospodarstwa występuje w Pytowicach, co jest wynikiem dawnej lokalizacji PGR-u.

Podmioty gospodarcze

W latach 2019 – 2022 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach, kształtowały się łagodnie, nie odnotowano spektakularnych wzrostów oraz spadków.

Największe zmiany w różnicy liczby podmiotów w roku 2022 w stosunku do 2019 to:

- Zwiększenie liczby podmiotów w sekcji F. Budownictwo – o 29 podmiotów;
- Zwiększenie liczby podmiotów w sekcji S i T. Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby – o 10 podmiotów;
- Zmniejszenie liczby podmiotów w sekcji K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa – o 2 podmioty.

² Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk

Tabela 19 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieńsk wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)

SEKCJA	2019	2020	2021	2022
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	3	3	3
B - Górnictwo i wydobywanie	1	2	2	2
C - Przetwórstwo przemysłowe	45	47	46	45
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	1	1	1
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	6	6	7
F - Budownictwo	54	60	73	83
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	97	95	97	97
H - Transport i gospodarka magazynowa	28	25	26	27
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	4	5	7
J - Informacja i komunikacja	8	9	12	15
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	6	4	3
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	9	8	9	11
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	23	24	26	30
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5	6	6	7
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	6	6	6
P - Edukacja	17	17	20	24
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	13	15	17
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	7	8	7
S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	31	33	37	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

W 2022 roku najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych: 22,35%;
- F: Budownictwo: 19,12%;
- C: Przetwórstwo przemysłowe: 10,37%;
- S i T: Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby: 9,45%.

Gospodarka gminna opiera się głównie na handlu (naprawy), działalności budowlanej i przetwórstwie przemysłowym. W następnej kolejności funkcjonuje pozostała działalność usługowa oraz działalność gospodarstw domowych.

Gmina zapewnia mieszkańcom podstawowe usługi społeczne i finansowe – na terenie gminy funkcjonują placówki opieki zdrowotnej i pomocy społecznej, oświaty i edukacji, kultury, komunikacji oraz podstawowej infrastruktury komunalnej (z wyjątkiem wytwarzania i zaopatrywania w energię – nośniki energii).

Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2022 roku odnotowano 415 podmiotów gospodarczych, w tym 330 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Udział sektora prywatnego wynosi zatem 95,62%. Na terenie gminy działają głównie podmioty nie generujące dużej ilości miejsc pracy, lecz najczęściej oparte na samozatrudnieniu. Sektor publiczny reprezentowany jest zaś przez Urząd Miejski w Kamieńsku, jednostki oświatowe oraz instytucje kultury.

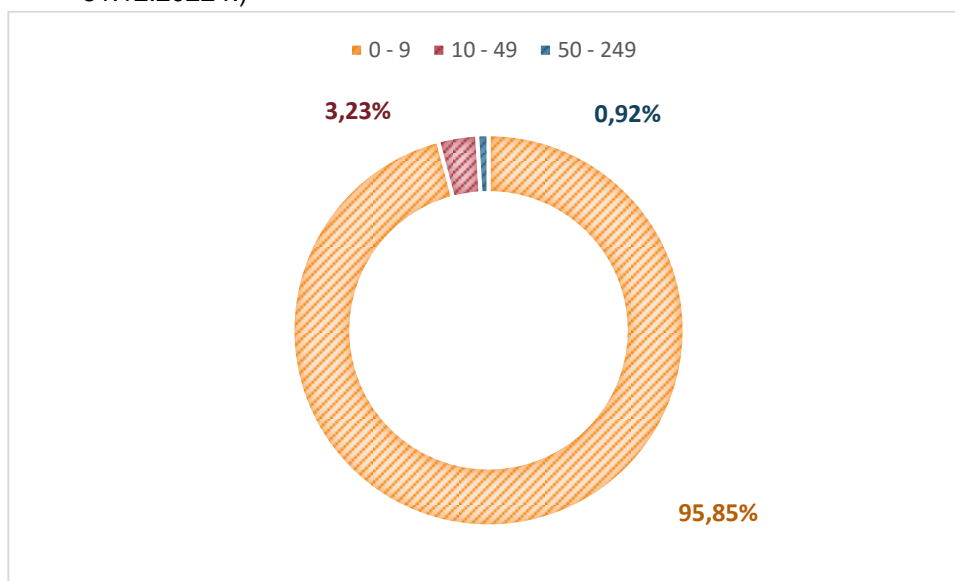
Tabela 20 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieński w latach 2014-2020

Podmioty wg sektorów własnościowych		2019	2020	2021	2022
1.	podmioty gospodarki narodowej ogółem	362	372	403	434
2.	sektor publiczny - ogółem	17	17	17	18
3.	państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	14	14	14	15
4.	sektor prywatny - ogółem	345	355	385	415
5.	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	274	281	307	330
6.	spółki handlowe	19	20	21	28
7.	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1	1	1
8.	spółdzielnie	2	2	2	2
9.	fundacje	3	3	4	4
10.	stowarzyszenia i organizacje społeczne	15	15	16	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

W strukturze działalności gospodarczej przeważają firmy małe, w większości są to firmy rodzinne, prowadzące działalność na własny rachunek, w różnych gałęziach usług. Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie gminy, najwięcej podmiotów zatrudniało do 9 osób, na koniec 2022 roku było 416 takich podmiotów (95,85%). Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły podmioty zatrudniające od 10 do 49 osób - 14 podmiotów (3,23%). Firmy zatrudniające od 50 do 249 pracowników, stanowiły 0,92% ogółu (4 podmioty). Nie funkcjonowało żadne duże przedsiębiorstwo.

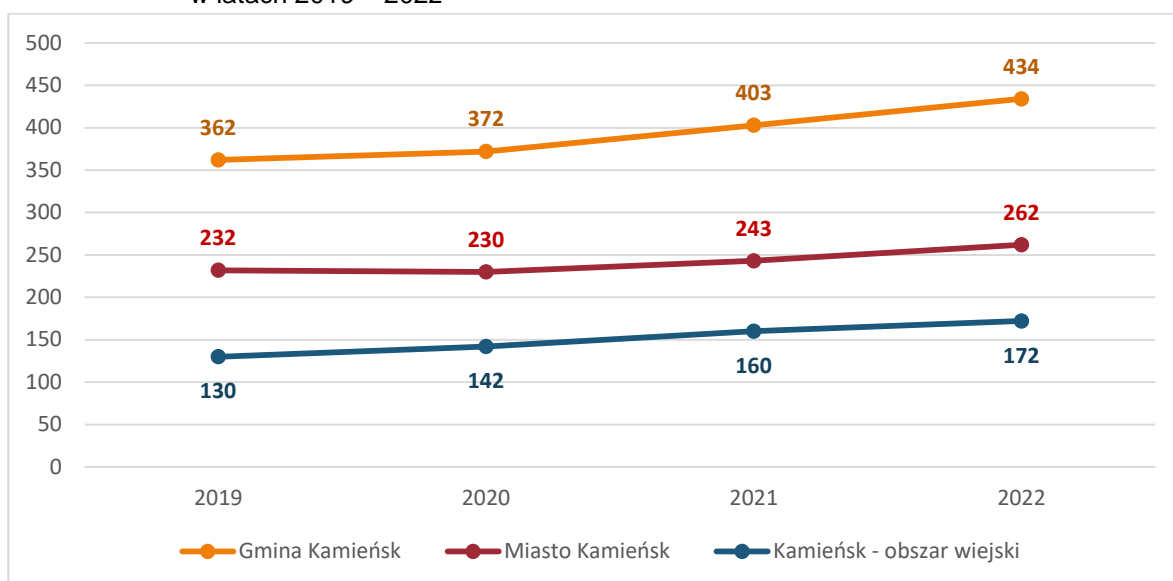
Wykres 11 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2022 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze Gminy Kamieński w latach 2019 - 2020 charakteryzowała się tendencją wzrostową. W okresie tym przybyły 72 podmioty, przy czym 30 na obszarze miasta, zaś 42 na obszarze wiejskim gminy.

Wykres 12 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieńsk w latach 2019 – 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

W związku ze zwiększającą się liczbą podmiotów gospodarczych, sprawdzono, które obszary mogą zakłócać rozwój gospodarczy gminy. W tym celu zweryfikowano statystyki dotyczące wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych.

Zjawisko kryzysowe: wyrejestrowywanie działalności gospodarczej

- *Wskaźnik: stosunek liczby przedsiębiorstw wyrejestrowanych do liczby mieszkańców na danym obszarze w latach 2019-2022*

W tabeli przedstawiono wyżej opisany wskaźnik. Kolorem oznaczono wartości wskaźnika wyższe od średniej dla gminy w danym roku. W kolumnie ogółem podano liczbę tych wartości, obliczono średnią dla gminy i kolorem oznaczono wartości od niej wyższe, wskazując obszar koncentracji zjawiska. Są to sołectwa: Aleksandrów, Gałkowice Stare, Gorzędów, Koźniewice, Ochocice oraz Miasto Kamieńsk.

Tabela 21 Wyrejestrowane podmioty gospodarcze w stosunku do liczby mieszkańców na danym obszarze w latach 2019-2022 - wskaźnik

obszar	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych				Wskaźnik [%]				Ogółem = 17
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	
Gmina ogółem	19	15	4	12	0,32	0,26	0,07	0,21	Średnia = 1,21 ≈ 1
Sołectwo Aleksandrów	0	1	0	2	0	0,70	0	1,40	2
Sołectwo Barczkowice	0	0	0	1	0	0	0	0,34	1
Sołectwo Danielów	1	0	0	0	0,63	0	0	0	1
Sołectwo Dąbrowa	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Gałkowice Stare	1	1	0	0	0,41	0,42	0	0	2
Sołectwo Gorzędów	1	2	1	2	0,12	0,23	0,11	0,23	2
Sołectwo Huta Porajska	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Koźniewice	4	0	0	1	1,47	0	0	0,36	2
Sołectwo Ochocice		1	1	1	0	0,30	0,31	0,32	3
Sołectwo Podjezioro	1	0	0	0	0,57	0	0	0	1
Sołectwo Pytówice	0	0	1	0	0	0	0,48	0	1
Sołectwo Szpinalów	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sołectwo Włodzimierz	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Miasto Kamieńsk	11	10	1	5	0,40	0,37	0,04	0,19	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Kamieńsku

Wyróżnić należy strefy występowania firm oraz zakładów przemysłowych. Zlokalizowane są one poza centrum miasta, często już na terenach wiejskich. Tam też zlokalizowane są wolne tereny inwestycyjne.

Podczas wizji lokalnej przeprowadzonej w miesiącach grudzień – luty 2023 roku przeprowadzono szereg rozmów z lokalnymi przedsiębiorcami. Wyznaczono tereny o szczególnych problemach gospodarczych, które pogłębiać się mogą w związku ze spowolnieniem gospodarczym, które nastąpiło na jesieni 2022 i trwać może do końca 2024 roku. Problemy wiążą się również będą ze wzrostem cen energii i ubożeniem społeczeństwa.

Negatywne zjawiska w sferze gospodarczej

Największy wpływ na gospodarkę Gminy Kamieńska ma położenie. Przez gminę prowadzi jeden z najważniejszych ciągów drogowych w Polsce – autostrada A1. Łączy ona Morze Bałtyckie ze Śląskiem i dalej z Czechami i Słowacją. Korzyścią wynikającą z położenia przy autostradzie A1 jest łatwiejszy dostęp do europejskiej sieci transportowej, co przyciąga nowych przedsiębiorców i inwestorów do regionu. Wielu przedsiębiorców decyduje się na ulokowanie swojego biznesu w pobliżu autostrady A1, co zwiększa liczbę miejsc pracy dla mieszkańców Gminy Kamieńsk. Wpływ ten może być szczególnie korzystny dla małych i średnich przedsiębiorstw, które chcą dotrzeć do klientów w całym kraju. Ponadto, położenie Gminy Kamieńsk przy autostradzie A1 może przyczynić się do rozwoju turystyki. Autostrada ta jest jednym z głównych szlaków komunikacyjnych w Polsce, co oznacza, że mieszkańcy innych regionów kraju mogą łatwo dotrzeć do Gminy Kamieńsk. Dostęp do autostrady A1 może przyciągnąć turystów, którzy szukają łatwego sposobu na dotarcie do tej okolicy, co przyczyni się do wzrostu liczby turystów i wpłat do budżetu gminy.

Fotografia 1 Widok na węzeł autostradowy w Kamieńsku, w tle Elektrownia Bełchatów

Źródło: Fotografia własna

Drugim elementem, który ma wpływ na gospodarkę gminy jest Elektrownia Bełchatów wraz z kopalnią węgla brunatnego. Kopalnia Bełchatów to największa otwarta kopalnia węgla brunatnego w Europie i wraz z elektrownią największe źródło emisji gazów cieplarnianych w Polsce. Ze względu na swój rozmiar i wpływ na środowisko naturalne, kopalnia Bełchatów ma znaczny wpływ na Gminę Kamieńsk. Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów, należąca do Polskiej Grupy Energetycznej,

odgrywa ważną rolę w gospodarce nie tylko samej Gminy Bełchatów, ale także w całym regionie łódzkim, w tym także w Gminie Kamieńsk. Wpływ kopalni na gospodarkę Gminy Kamieńsk można podzielić na kilka obszarów.

Po pierwsze, Kopalnia Węgla Brunatnego Bełchatów jest jednym z największych pracodawców w regionie, co wpływa na liczbę miejsc pracy dla mieszkańców Gminy Kamieńsk. Wiele osób zatrudnionych w kopalni, a także w firmach z nią związanych, pochodzi z pobliskich miejscowości, w tym z Gminy Kamieńsk. Dzięki temu, kopalnia w Bełchatowie generuje znaczną część dochodu dla Gminy Kamieńsk, poprzez wynagrodzenia pracowników i podatki od firm. Jednakże, kopalnia ta ma także negatywny wpływ na środowisko naturalne i zdrowie mieszkańców Gminy Kamieńsk. W wyniku wydobywania węgla brunatnego, emitowane są substancje szkodliwe dla powietrza, wody i gleby, co wpływa na jakość życia mieszkańców. Ponadto, kopalnia zużywa znaczne ilości wody, co może prowadzić do obniżenia poziomu wód gruntowych i wpłynąć na jakość wody dostępnej dla mieszkańców.

W kolejnych latach planowane jest powolne wygaszanie kopalni oraz samej elektrowni. Zostanie ona zlikwidowana, co będzie miało konsekwencje dla całego regionu. Gmina Kamieńsk znalazła się w Terytorialnym Planie Sprawiedliwej Transformacji Województwa Łódzkiego jako region, który może szczególnie odczuć wygaszenie działalności kopalni i elektrowni. Sprawiedliwa transformacja to proces, który ma na celu przejście z gospodarki opartej na paliwach kopalnych na gospodarkę zrównoważoną, niskoemisyjną i bardziej efektywną energetycznie. W województwie łódzkim proces ten ma szczególne znaczenie ze względu na dużą obecność przemysłu, w tym kopalń węgla brunatnego, elektrowni i zakładów przemysłowych. Jednym z ważniejszych aspektów transformacji w województwie łódzkim jest ochrona środowiska. Wiele kopalń i elektrowni emituje znaczne ilości zanieczyszczeń, co negatywnie wpływa na jakość powietrza i wody. W związku z tym, konieczne jest wprowadzenie nowych technologii, które umożliwią redukcję emisji zanieczyszczeń do atmosfery oraz poprawią jakość wody i gleb. Kolejnym ważnym aspektem sprawiedliwej transformacji jest rozwój sektora odnawialnych źródeł energii. Województwo łódzkie charakteryzuje się doskonałymi warunkami do produkcji energii z wiatru i promieni słonecznych, co może przyczynić się do zmniejszenia emisji CO₂ i poprawy jakości powietrza. Wspieranie inwestycji w te technologie może też stworzyć nowe miejsca pracy i przyciągnąć nowych inwestorów do regionu.

Istotnym elementem procesu transformacji jest także ochrona interesów społecznych. W związku z zamknięciem kopalni węgla brunatnego i elektrowni, istnieje ryzyko utraty miejsc pracy dla pracowników tych zakładów. Konieczne jest zatem zapewnienie im alternatywnych źródeł zatrudnienia, np. poprzez inwestycje w sektorze odnawialnych źródeł energii czy w rozwój innych gałęzi przemysłu. Wspieranie rozwoju sektora usług może być również kluczowe dla transformacji w województwie łódzkim. Wraz z rozwojem nowych technologii i branż, rośnie zapotrzebowanie na specjalistów, którzy są w stanie zaspokoić potrzeby rynku pracy. W związku z tym, istotne jest inwestowanie w rozwój edukacji i szkolenia zawodowego, aby ludzie mieli szansę zdobyć nowe kwalifikacje i podjąć pracę w nowych branżach.

Sprawiedliwa transformacja to największe wyzwanie gospodarcze i społeczne dla Gminy Kamieńsk w kolejnych latach. W świetle zmian dominującym problemem jest struktura przedsiębiorstw w gminie. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Kamieńsku najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz Budownictwo. W branżach tych brakuje firm o potencjale innowacyjnym. Handel oparty jest o drobne punkty, które powoli tracą na znaczeniu. Budownictwo natomiast jest uzależnione od czynników krajowych. Rok 2023 przyniósł znaczny spadek obrotów na rynku budowlanym w Polsce, co już jest widoczne w lokalnych przedsiębiorstwach.

Obszarem o kumulacji negatywnych zjawisk gospodarczych jest zabytkowe centrum Miasta Kamieńsk, m.in. Plac Wolności oraz ulice: Wieluńska, Szkolna, Górnicza, Zjednoczenia, Kościuszki, Konopnickiej. Występuje tu stopniowy zanik firm wszelkiego typu.

Handel artykułami spożywczymi przeniósł się z centrum do nowo wybudowanych dyskontów spożywczych usytuowanych na osiedlach, głównie w dużych skupiskach mieszkaniowych. Drobny

handel umiera w całym mieście, brakuje małych, rodzinnych sklepów spożywczo-przemysłowych, które kiedyś zlokalizowane były właśnie w historycznym centrum Kamieńska. Zniknęły również drobne punkty usługowe, które koncentrują się przy Placu Wolności.

Upadek małych sklepów na rzecz dyskontów w całej Polsce jest jednym z trendów, który zauważalny jest w ostatnich latach. Dyskonty stanowią coraz większą konkurencję dla małych sklepów, oferując produkty w niższych cenach i bardziej atrakcyjnych warunkach. Z tego powodu wiele małych sklepów jest zmuszonych do zamknięcia swoich drzwi, co prowadzi do ich upadku. Głównym powodem ich upadku jest niekonkurencyjność w stosunku do dyskontów. Dyskonty oferują produkty w niższych cenach, ponieważ korzystają z niższych kosztów zakupu i mniejszych wydatków na reklamę. W rezultacie klienci coraz częściej wybierają dyskonty, zamiast małe sklepy. Na terenie miasta znajduje się m.in. sieć Biedronka, Dino, Delikatesy Centrum.

Fotografia 2 Delikatesy Centrum przy Placu Wolności

Zródło: Fotografia własna

Innym powodem likwidacji małych sklepów w Kamieńsku jest rosnące znaczenie zakupów online. Wiele osób coraz częściej wybiera zakupy przez Internet, ponieważ jest to wygodne i pozwala na oszczędność czasu i pieniędzy. W rezultacie wiele małych sklepów traci klientów, którzy wolą robić zakupy online, co prowadzi do ich upadku. Upadek małych sklepów ma negatywny wpływ na lokalną gospodarkę. Sklepy te często stanowią ważne źródło dochodu dla miejscowych przedsiębiorców i pracowników, a ich upadek może prowadzić do utraty miejsc pracy i pogorszenia sytuacji finansowej wielu rodzin.

Największe problemy gospodarcze występują przy Placu Wolności i jego okolicach. Plac nie jest miejscem prestiżowym i jest niechętnie odwiedzany przez osoby spoza Kamieńska. Powinien tętnić życiem i być chętnie odwiedzany zarówno przez mieszkańców jak i turystów. Brakuje tu życia społecznego, co ma wpływ na rozwój gospodarczy. Zagospodarowanie parku w centrum, stworzenie miejsc odpoczynku, relaksu, zabawy będzie miało wymierny wpływ na rozwój działalności gospodarczej.

Fotografia 3 Małe punkty handlowe w centrum miasta

Źródło: Fotografia własna

Na terenie centrum miasta pozostały małe sklepy. Największym powodzeniem cieszą się w nich niestety artykuły alkoholowe. Zazwyczaj inne zakupy dokonywane są w dyskontach spożywczych, ze względu na niższą cenę. Widoczny jest całkowity odpływ przedsiębiorców z centrum miasta. Kamienice w centrum są zaniedbane, co bezpośrednio wpływa na postrzeganie miejsca. Klientami lokalnych punktów handlowych czy usługowych są zatem jedynie mieszkańcy centrum. Brakuje tu punktów gastronomicznych, dlatego miejsce omijają również turyści.

Fotografia 4 Punkty handlowe przy Placu Wolności

Źródło: Fotografia własna

Przedsiębiorcy w wielu przypadkach wolą lokować swoje punkty handlowe, usługowe w nowej zabudowie, pozostawiając lokale w starszych kamienicach. Decyduje dostęp do miejsc parkingowych i lepszych warunków pracy.

W Kamieńsku istnieje również kilka sklepów z odzieżą. Oferują one nowe ubrania sprowadzone głównie z hurtowni w Polsce. Nie ma w Kamieńsku natomiast sieciowych sklepów odzieżowych. W ostatnich latach w Kamieńsku widać wzrost zainteresowania sklepami z odzieżą na wagę. Są to

sklepy, w których odzież jest sprzedawana w cenie za kilogram, a nie za sztukę. Wzrost zainteresowania takimi sklepami jest związany z kilkoma czynnikami. Po pierwsze, wzrost zainteresowania sklepami z odzieżą na wagę jest związany z rosnącymi potrzebami oszczędnościowymi klientów. Wiele osób szuka sposobów na zaoszczędzenie pieniędzy, a sklepy z odzieżą na wagę oferują ubrania w niższych cenach, niż tradycyjne sklepy odzieżowe. Po drugie, wzrost zainteresowania sklepami z odzieżą na wagę jest związany z rosnącym zainteresowaniem ekologią. Wiele osób jest świadomych negatywnych skutków przemysłu tekstylnego dla środowiska i poszukuje sposobów na zminimalizowanie swojego wpływu na środowisko. Sklepy z odzieżą na wagę oferują ubrania, które często są wyprodukowane z materiałów pochodzących z recyklingu i powtórnego użycia, co jest bardziej ekologiczne niż produkcja nowych ubrań. Po trzecie, wzrost zainteresowania sklepami z odzieżą na wagę jest związany z rosnącym zainteresowaniem modą second-hand. Wiele osób jest zainteresowanych zakupami ubrań z drugiej ręki, ponieważ są one bardziej ekologiczne i ekonomiczne.

Fotografia 5 Dawna Restauracja Prestige przy Placu Wolności

Źródło: Fotografia własna

W Kamieńsku brakuje punktów gastronomicznych, a te do niedawna istniejące, zamknęły działalność. Restauracje stanowią ważną część naszej kultury i społeczeństwa każdego miasta. Jednym z największych powodów, dla których małe restauracje w małych miastach upadają, jest brak stałej bazy klientów. W małych miasteczkach takich jak Kamieńsk trudno jest przyciągnąć wystarczającą liczbę klientów, aby utrzymać opłacalność biznesu. Często jest to spowodowane niską liczbą mieszkańców lub brakiem turystów. Małe miasteczka zwykle nie są znane z powodu swojej gastronomii, a ludzie chętniej jedzą w większych miastach, gdzie jest więcej możliwości.

Kolejnym czynnikiem, który przyczynia się do upadku małych restauracji w całym regionie, jest wysoki koszt prowadzenia biznesu. Rosnące koszty energii, personelu, pogorszenie się sytuacji rynkowej powodują, że mieszkańcy coraz rzadziej korzystają z lokali gastronomicznych.

Należy wskazać, że Miasto Kamieńsk nie posiada potencjału do rozwoju turystyki. Brak tu zabytków i atrakcji, które mogłyby przyciągnąć odwiedzających. Jednak obszar wiejski gminy posiada potencjał, który można wykorzystać. Chodzi głównie o wykorzystanie Góry Kamieńsk dla turystyki rowerowej, pieszej czy narciarstwa.

Małe miasteczka są ważnym elementem krajobrazu kraju i lokalnych społeczności. Niestety, wiele z nich boryka się z poważnymi problemami gospodarczymi, które wpływają na jakość życia mieszkańców i przyszłość tych społeczności. Podobna sytuacja występuje w Kamieńsku.

Jednym z głównych problemów gospodarczych w małych polskich miastach jest brak inwestycji i nowych miejsc pracy. Wiele firm decyduje się na lokalizację swoich działalności w większych miastach, gdzie mają większy dostęp do zasobów i rynków. W konsekwencji, mieszkańcy Kamieńska często mają trudności ze znalezieniem pracy, a ci, którzy pracują, często muszą dojeżdżać do innych miast. Inaczej wygląda sytuacja na terenach wiejskich Gminy Kamieńsk, gdzie nie dochodzi do kumulacji problemów gospodarczych.

Drugim problemem jest brak rozwoju infrastruktury, co wpływa na rozwój gospodarczy i przyciąganie nowych inwestycji. Kamieńsk ma słaby dostęp do transportu publicznego, niskie pokrycie siecią internetową, a także niewystarczające zaplecze dla biznesu. To wszystko utrudnia przyciągnięcie nowych firm, co z kolei wpływa na rozwój miejscowych społeczności. Głównym problemem jest emigracja młodych ludzi, którzy szukają lepszych możliwości edukacji i pracy w większych miastach lub za granicą. W mieście brakuje atrakcyjnych miejsc pracy i często nie ma szkół wyższych, co uniemożliwia młodym ludziom rozwój zawodowy i karierę. Emigracja młodych ludzi jest problemem dla lokalnych społeczności, ponieważ powoduje starzenie się populacji i brak nowych sił roboczych.

Kolejnym problemem jest niski poziom życia i ubóstwo wśród mieszkańców. Kamieńsk ma niskie stawki wynagrodzeń, a koszty życia są wciąż wysokie. Potęguje to wysoka inflacja. To prowadzi do ubóstwa, co wpływa na jakość życia mieszkańców i przyczynia się do powstania nierówności społecznych. W całej gminie istnieje problem braku atrakcyjnych miejsc turystycznych i kulturalnych, co utrudnia rozwój lokalnej gospodarki i przyciąganie turystów.

Stwierdza się, że obszarem o największych problemach gospodarczych jest obszar historycznego centrum Miasta Kamieńsk. W innych miejscowościach gminy problemy występują sporadycznie i nie są ze sobą powiązane. Poszczególne miejscowości wiejskie koncentrują się na produkcji rolnej lub posiadają wydzielone strefy przemysłowe.

Strukturalne problemy z likwidacją firm występują w ścisłym centrum Miasta Kamieńsk, co pokrywa się w znacznej mierze z problemami natury społecznej i degradacji infrastrukturalnej. Teren uznawany jest za mało atrakcyjny pod względem gospodarczym, co skutkuje odpływem małych firm lub całkowitą ich likwidacją.

4. Analiza środowiska naturalnego

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, kolejnym kryterium oceny jest stan środowiska naturalnego.

Zasoby geologiczne

Gmina Kamieńsk pod względem fizyczno-geograficznym znajduje się w zasięgu mezoregionu Wzgórza Radomszczańskie oraz należy do mezoregionu Wysoczyzny Bełchatowskiej, związanej genetycznie z obszarem Nizin Środkowopolskich.

Wysokości bezwzględne na terenie gminy kształtują się od ok. 200 m n.p.m. koło Kmiecinny do ponad 243 m n.p.m. koło Koźniewic. Wzgórza morenowe występują w części północno-wschodniej i południowo-wschodniej gminy. Cechuje je południkowy przebieg, wysokości względne od 5 do 20 m i spadki o nachyleniach ok. 10%. Ich wysokości bezwzględne wynoszą ok. 230 m n.p.m. Istotnym elementem rzeźby jest składowisko zewnętrzne nadkładu kopalni węgla brunatnego, które wznosi się na wysokość ponad 400 m n.p.m. Powierzchnię gminy rozcinają niewielkie ciek wodne: Jeziorka i Kamionka. Zachodnią granicę gminy stanowi Widawka, która na niewielkim odcinku jest też rzeką wewnętrzną Gminy Kamieńsk. Najniżej położone dna dolin rzecznych osiągają wysokość ok. 190 m n.p.m. Przez teren gminy przebiega również dział wodny I rzędu, rozdzielający dorzecza Odry i Wisły. Nakładające się czynniki naturalne oraz przekształcenia antropogeniczne, w postaci zwałowiska kopalni węgla brunatnego, sprawiają, że powierzchnia terenu gminy jest urozmaicona i charakteryzuje się dużą rozpiętością wysokości względnych.

Budowa geologiczna

Podłoże geologiczne Gminy Kamieńsk wiąże się z istnieniem znacznie większej struktury geologicznej zwanej Niecką Łódzką, powstałej na skutek ruchów tektonicznych u schyłku jury. W górnej kredzie Niecka Łódzka przekształciła się w głębokomorski basen, który wypełnił się osadami tak, by w końcu kredy stała się lądem. Cały omawiany obszar pokrywały lokalne zbiorniki słodkowodne o zmiennym zasięgu i różnej głębokości. Najgłębszym i największym był zbiornik zajmujący rów tektoniczny w obrębie skał jurajskich i ciągnący się od Kamieńska na wschodzie po Szczerców, długości ok. 40 km, szerokości 2-3 km i głębokości ponad 200 m. Rów ten wypełniają utwory mioceńskie i plioceńskie: piaszczyste, mułkowe i ilaste pokryte płaszczem luźnych osadów czwartorzędowych. W obrębie osadów mioceńskich występuje seria węgla brunatnego odkryta w 1960 r. W zaburzeniach lokalnych niewielką rolę odegrały także masy solne cechsztynu (górnym perm), które stanowią bezpośrednie podłoże późniejszych osadów. Halotektonika przyczyniła się do urozmaicenia łagodnego na ogół i spokojnego synklinalnego układu warstw niecki łódzkiej. Na terenie gminy halotektoniczne antykliny występują w okolicach Kamieńska. Na urozmaiconej powierzchni skał mezozoicznych spoczywają w nielicznych miejscach osady trzeciorzędowe, lecz decydujący wpływ na ukształtowanie powierzchni Gminy Kamieńsk miała epoka lodowcowa. Na pokrywie gruntów trzeciorzędowych, a przeważnie wprost na litym podłożu, spoczywa gruby płaszcz osadów czwartorzędowych. W olbrzymiej części są to skały Skandynawii oraz północnych obszarów Polski rozkruszone przez transport lodowcowy i wodny.

Wszystkie utwory dostępne na powierzchni (wyłączając utwory wieku trzeciorzędowego i czwartorzędowego zwałowane w postaci zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki) są więc wieku czwartorzędowego. Ich miąższość jest bardzo zróżnicowana i waha się od kilkunastu metrów w rejonie Kamieńska do 318 metrów w zachodnim narożniku gminy. Należą do nich piaski, utwory mieszane piaszczysto-żwirowe i gliny. W części północnej gminy znaczne obszary pokrywają utwory plejstoceńskie moreny czołowej. Są to piaski, żwiry i głazy nie tworzące wyraźnych form o miąższości powyżej 2 m. Na zachód i południe od wsi Gorzędów i Kamieńska oraz w podłożu miasta znajdują się utwory plejstoceńskie - gliny zwałowe starszego stadiału. W dolinach cieków wodnych zalegają utwory aluwialne oraz występują torfowiska. W północnej części gminy w dolinie rzeki

Jeziorka (rejon wsi Podjezioro i Napoleonów) zalegają udokumentowane torowiska o miąższości przekraczającej 1 m.

Zasoby kopalin

Na terenie Gminy Kamieńsk występują liczne zasoby kopalin. Ich charakterystykę przedstawiono szczegółowo w *Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Kamieńsk*. W granicach gminy znajduje się również kilka terenów górniczych.

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie dla gminy stanowi eksploatacja kopalin odbywająca się poza granicami gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej Gminy Kleszczów, powstał lej depresyjny, który obejmował swym zasięgiem do niedawna praktycznie cały obszar Gminy Kamieńsk, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej już odkrywki.

Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączania studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał się z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary gminy, a zrehabilitowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze w gminie. Na terenie gminy, na wierzchołku zwałowiska, znajduje się składowisko gipsu pochodzącego z odsiarczania spalin elektrowni Bełchatów, wykorzystywane do produkcji elementów gipsowych stosowanych w budownictwie.

Gleby

Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub glebach słabo gliniastych. Gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie dominują gleby słabsze i południową (tereny położone na południe od Kamieńska) z glebami o wyższej bonitacji.

W części północnej dominują gleby wytworzone z piasków o bonitacji V-VI. Są to gleby niespójne, kwaśne, ostro reagujące na brak opadów.

W dolinach cieków wodnych występują głównie gleby murszowe wytworzone w piaskach i pyłach. Przeważnie są to użytki zielone klas V, VI. Wskazane jest utrzymanie tych terenów w trwałym użytkowaniu zielonym.

W części południowej dominują gleby klasy IV b z niewielkimi enklawami gleb o bonitacji V. Są to gleby słabogliniaste i gliniaste lekkie, gleby kwaśne. Zaliczane są one do kompleksu żytinioziemniaczanego, odpowiednie dla sadownictwa. Należy je zachować w uprawie rolnej.

Ogółem grunty chronione, klasy I-IV zajmują w granicach Gminy Kamieńsk powierzchnię 1153,3 ha. Stanowi to ok. 12% jej powierzchni. Gleby te głównie skoncentrowane są w pasie od miejscowości Gorzędów poprzez Kamieńsk do miejscowości Pytowice.

Wody podziemne

Zgodnie z podziałem regionalnym zwykłych wód podziemnych wg Paczyńskiego (1995) obszar Gminy Kamieńsk należy do regionu łódzkiego, jednostki strukturalne na obszarze gminy to Niecka Łódzka wchodząca w skład Synklinorium Szczecińsko-Łódzko-Miechowskiego i Tektoniczny Rów Kleszczowa.

Obszar gminy jest zasobny w wody podziemne, istnieje możliwość ujmowania wód czwartorzędowego i kredowego poziomu wodonośnego i one właśnie stanowią podstawowe użytkowe poziomy wodonośne. Pomimo że na znacznych obszarach są słabo izolowane i narażone na zanieczyszczenia powierzchniowe, użytkowe poziomy wodonośne charakteryzują się dobrą jakością. Stopień antropopresji na wody głównych poziomów użytkowych jest niski i znaczna ich część prowadzi wody mieszczące się w przedziale tła pierwotnego poszczególnych poziomów. Nie stwierdzono także występowania zanieczyszczeń wód podziemnych w skali makroregionalnej. Wody podziemne w rejonie zwałowiska zewnętrznego charakteryzują się dobrą jakością odpowiadającej klasie Ia i Ib (wody najwyższej i wysokiej jakości).

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie stanowi eksploatacja kopalni odbywająca się poza granicami gminy. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej jednostki - Kleszczowa, powstał lej depresyjny, który obejmuje swym zasięgiem praktycznie cały obszar Gminy Kamieńsk, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej odkrywki. Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączenia studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary gminy, a zrehabilitowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze. Badania prowadzone na składowisku dotyczące jakości wód podziemnych za okres od 1 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. wykazały, iż metale ciężkie występowały w ilościach niewielkich, często poniżej zakresu oznaczalności, i nie miały negatywnego wpływu składowiska na środowisko wód podziemnych.

Gmina położona jest w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych, oznaczonej kodem PLGW600083. Jej charakterystykę, zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz. U. z 2016 r. 1967), przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Charakterystyka jednolitej części wód podziemnych

kod JCWPd		PLGW600083
ocena stanu	ilościowy	słaby
	chemiczny	dobry
zakładany cel środowiskowy		ochrona stanu ilościowego przed dalszym pogorszeniem dobry stan chemiczny
ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych		zagrożona
derogacje		ustalenie celów mniej rygorystycznych; brak możliwości technicznych
uzasadnienie derogacji		Przyczyny antropogeniczne: Ze względu na intensywny pobór wód podziemnych związany z odwadnianiem górniczym (Pole Bełchatów i pole Szczerców), procesy ascencji wód zasolonych. Brak możliwości likwidacji kopalni przed wyeksploatowaniem złoża, ze względów gospodarczych.

Wody powierzchniowe

Przeważająca część Gminy Kamieńsk odwadniana jest jednak do zlewni Widawki (dorzecze Odry), a jedynie fragment położony na południe od miejscowości Gorzędów odwadnia rzeka Luciąża, należąca do dorzecza Wisły. System wodny gminy stanowią stosunkowo niewielkie cieki o małych przepływach. Jediną większą rzeką jest Widawka, która płynie południowo-zachodnim skrajem gminy. Z pozostałych cieków wymienić należy:

- Rzeka Kamionka - nad którą położone jest miasto Kamieńsk. Bierze ona swój początek poza granicami gminy w okolicach wsi Chrzanowice i wpływa na teren gminy z kierunku południowo-wschodniego w okolicach linii kolejowej, mija Kamieńsk ograniczając miasto od południa, wschodu i północy i płynąc w kierunku północno-zachodnim dociera do zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki, aby dotrzeć do Widawki;
- Rzeka Jeziorka - która bierze swój początek w okolicach Danielowa i płynąc w kierunku południowo-zachodnim, podobnie jak Kamionka, dopływa do zwałowiska i uchodzi do Widawki.

Obie rzeki na całej swej długości przyjmują bezimienne dopływy. Następnie tworząc kanał odwadniający otaczający wzniesienie od północy, wschodu i południa odbierają wodę ze zwałowiska i uchodzą do Widawki.

Podkreślenia wymaga fakt, iż obieg wody w gminie od czasu budowy kopalni węgla brunatnego uległ niemal całkowitemu przeobrażeniu. Bariery studni odwadniających złoża węgla Bełchatów spowodowały odwodnienie terenu i powstanie rozległego leja depresji, który objął w minionych latach praktycznie cały obszar gminy.

Gospodarka rolna, wskutek obniżenia lustra wód gruntowych, opiera swoją produkcję przede wszystkim na wodach opadowych (zawieszonych). Większe ciekі (Widawka, Kamionka, Jeziorka) nie mają już charakteru naturalnego, gdyż zostały częściowo ujęte w kanały, bądź przełożone, by nie kolidować ze zwałowiskiem zewnętrznym nadkładu odkrywki. Całość obrazu ingerencji człowieka w sieć hydrograficzną dopełniają melioracje.

Biorąc pod uwagę fakt wycofywania się leja depresyjnego z terenu Gminy Kamieńsk, przewidywane szkodliwe wpływy robót górniczych zakładu górniczego sąsiadującego z gminą na środowisko będą nieznaczne. Obecnie lej depresyjny odsuwa się na zachód i następuje stopniowe odbudowywanie poziomu wód gruntowych. Proces odbudowy zwierciadła wód podziemnych następuje od początku lat 90-tych.

W związku z bliskim sąsiedztwem kopalni węgla brunatnego ważne zagadnienie stanowi eksploatacja kopalni odbywająca się poza granicami Gminy Kamieńsk. W wyniku intensywnego odwadniania odkrywki węgla brunatnego na terenie sąsiedniej jednostki - Kleszczowa, powstał lej depresyjny, który obejmuje swym zasięgiem praktycznie cały obszar Kamieńska, powodując osuszenie gruntów, zanik wody w ciekach i studniach kopanych. Eksploatacja węgla brunatnego spowodowała ponadto duże deformacje w ukształtowaniu terenu w wyniku gromadzenia nadkładu ze wspomnianej odkrywki. Obecnie, w wyniku przebudowy układu odwadniania i wyłączenia studni odwadniających we wschodniej części odkrywki, lej depresyjny wycofał z obszarów położonych na wschód od kopalni i obejmuje jedynie środkowe i północne obszary Gminy Kamieńsk, a zrekultywowane i zalesione zwałowisko zewnętrzne nadkładu przybrało bardziej „naturalny” wygląd. Niewątpliwie jednak prace górnicze, choć prowadzone poza granicami gminy, wywarły znaczny wpływ na kształt środowiska przyrodniczego oraz na warunki życia mieszkańców i procesy społeczno - gospodarcze

Wody stojące stanowi zespół stawów rybnych w miejscowości Kmiecizna. Program małej retencji dla województwa łódzkiego przewiduje na terenie Gminy Kamieńsk budowę:

- zbiornika retencyjnego „Gorzędów” o powierzchni 1,5 ha i pojemności 18 tys. m³,
- zbiornika retencyjnego „Kamieńsk” o powierzchni 62,4 ha i pojemności 567,2 tys. m³.

Obszar gminy położony jest w zasięgu 4 jednolitych części wód powierzchniowych wyznaczonych zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz. U. z 2016 r. 1967). Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych

nazwa JCW (krajowy kod Jednolitej części wód powierzchniowych)	status	ocena aktualnego stanu	zakładany cel środowiskowy	ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	derogacje	uzasadnienie derogacji
RW6000191825 Widawka od Kręcicy do Krasówki	silnie zmieniona część wód	zły	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	W zlewni JCWP nie zidentyfikowano presji mogącej być przyczyną występujących przekroczeń wskaźników jakości. Konieczne jest dokonanie szczegółowego rozpoznania przyczyn w celu prawidłowego zaplanowania działań naprawczych. Rozpoznanie przyczyn nieosiągnięcia dobrego stanu zapewni realizacja działań na poziomie krajowym: utworzenie krajowej bazy danych o zmianach hydromorfologicznych, przeprowadzenie pogłębionej analizy presji pod kątem zmian hydromorfologicznych, opracowanie dobrych praktyk w zakresie robót hydrotechnicznych i prac utrzymaniowych wraz z ustaleniem zasad ich wdrażania oraz opracowanie krajowego programu renaturalizacji wód powierzchniowych.
RW60001618229 Rakówka	silnie zmieniona część wód	zły				
RW600016182139 Widawka do Kręcicy	naturalna część wód	zły	osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	
RW600016182169 Jeziorka	silnie zmieniona część wód	zły	osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego	zagrożona	przedłużenie terminu osiągnięcia celu środowiskowego - brak możliwości technicznych	

Zasoby przyrodnicze

Flora Gminy

Współczesne przemiany flory Gminy Kamieńsk wiążą się z sukcesywnym wprowadzaniem jednogatunkowych borów sosnowych. Flora naturalnych zbiorowisk stopniowo zanika i ubożeje. Zmienione i osłabione fitocenozy leśne są mało odporne na ekspansję gatunków im obcych. Podobne procesy zanikania gatunków własnych dla naturalnych postaci zespołów i pojawienia się im obcych - chwastów, występują na torfowiskach i łąkach. Zdecydowana większość gatunków roślinnych występujących na terenie gminy należy do tzw. elementu geograficznego holarktycznego i jego podelementów:

- wokółbiegunowego (np. borówka brusznica, widłak jałowcowaty),
- eurosyberyjskiego (sosna zwyczajna),
- środkowoeuropejskiego (dąb bezszypułkowy),
- subatlantycko-europejskiego (trawa szczerbica siwa, żarnowiec miotlasty).

Lasy

Szczególnie znaczącym elementem środowiska są lasy. Spełniają one wielorakie funkcje: środowiskotwórcze, krajobrazowe, ochronne, społeczne - przyczyniając się do zachowania równowagi ekologicznej w obrębie gminy. W uszczegółowieniu funkcje lasu kształtują się następująco:

- retencjonowanie wody i łagodzenie ekstremalnych stanów przepływu wód powierzchniowych i gruntowych,
- przeciwdziałanie degradacji i erozji gleb oraz stepowienia krajobrazu,
- wiązanie dwutlenku węgla i gazów przemysłowych z powietrza, wody i gleby oraz neutralizacja ich negatywnego działania,
- korzystna modyfikacja warunków hydrologicznych i topoklimatycznych na terenach rolniczych,
- zachowanie zasobów genowych fauny i flory oraz przywracanie bioróżnorodności i naturalności krajobrazu,
- tworzenie możliwości wypoczynku oraz poprawy warunków życia dla ludności gminy.

Naturalną szatę leśną w gminie stanowią zbiorowiska borów sosnowych i borów mieszanych dębowo - sosnowych oraz lasów łąkowych. Obecnie na terenie gminy dominują siedliska boru świeżego. Drzewostan stanowi niemal w 100% sosna z pojedynczą brzozą i świerkiem. Zwarte obszary leśne są stosunkowo niewielkie i zlokalizowane głównie w części zachodniej gminy - są to Lasy Państwowe administrowane przez Nadleśnictwo Bełchatów. Jako lasy otaczające kompleks przemysłowy Bełchatów kwalifikuje się je w całości do kategorii lasów ochronnych.

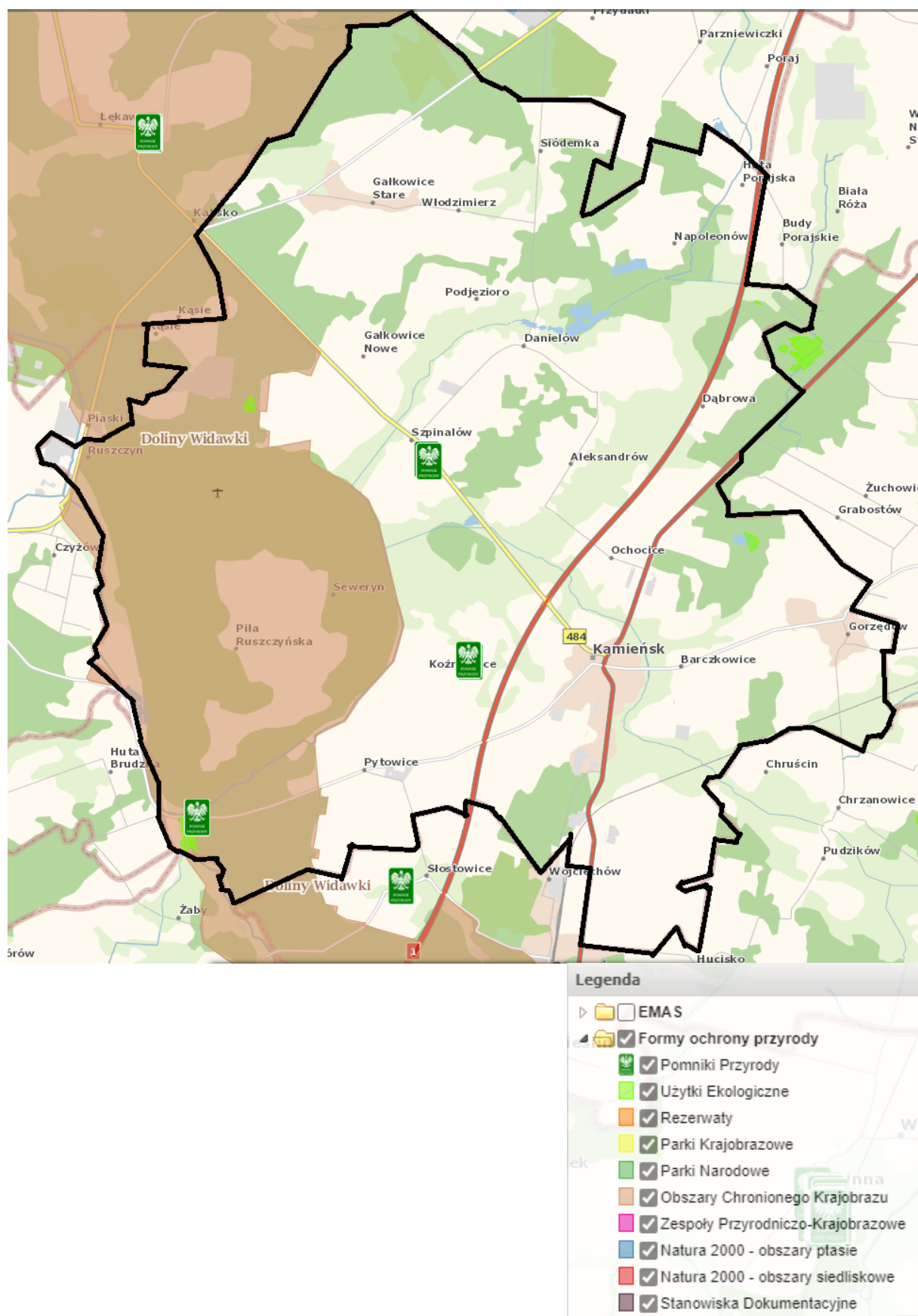
Na terenie gminy lasy i tereny leśne zajmują powierzchnię 3602,4 ha, co stanowi ok. 37,6% ogólnej powierzchni. Największy kompleks stanowią lasy w okolicach Pytovic i Koźniewic. Zalesienie w gminie ciągle wzrasta, co wiąże się z sukcesywnym zalesianiem zwałowiska oraz zalesianiem gruntów rolnych przez prywatnych właścicieli. Lasy Gminy Kamieńsk należą administracyjnie do Nadleśnictwa Bełchatów, Nadleśnictwa Radomsko oraz częściowo do Nadleśnictwa Piotrków.

Formy ochrony przyrody

Na podstawie ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651 z późn. zm.) formami ochrony przyrody są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Na terenie Gminy Kamieńsk występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”,
- Pomniki przyrody,
- Użytki ekologiczne.

Rysunek 3 Formy ochrony przyrody w Gminie Kamięńsk

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar Chronionego Krajobrazu „Doliny Widawki”

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych. Obszar ten jest elementem regionalnego systemu obszarów chronionych województwa (SOCh).

Pomniki przyrody

Jedną z form ochrony przyrody stanowią pomniki przyrody, które definiuje się jako pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie. Na terenie Gminy Kamieńsk za pomniki przyrody zostały uznane następujące obiekty:

- trzy lipy drobnolistne o obwodzie pni 570 cm, 325 cm i 400 cm położone w parku w Pytowicach, teren byłego PGR,
- dwa wiązy górskie o obwodzie pni po 250 cm położone j.w.,
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 280 cm, położony j.w.,
- trzy dęby szypułkowe o obwodzie pni 595 cm, 403 cm, 350 cm rosnące we wsi Szpinalów,
- dwa dęby szypułkowe o obwodzie pni: 330 cm i 370 cm rosnące w miejscowości Koźniewice.

Na liście obiektów proponowanych do objęcia ochroną konserwatorską znajdują się:

- dąb czerwony o obwodzie pnia 400 cm, położony w leśnictwie Pytowice, Nadleśnictwo Bełchatów,
- lipa drobnolistna o obwodzie pnia 220 cm, rosnąca w Gorzędowie na terenie stanowiącym park dla mieszkańców wsi (obok budynku siedziby OSP),
- dąb szypułkowy o obwodzie pnia 290 cm, rosnący w Pytowicach w parku na terenie byłego PGR,
- dąb szypułkowy o obwodzie 400 cm, rosnący w Pytowicach, Kmiecizna ok. 20 m od drogi z Pytovic do Łękińska.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt, i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Istotnym powodem tworzenia użytków ekologicznych jest potrzeba objęcia ochroną niewielkich powierzchniowo obiektów, ale cennych pod względem przyrodniczym, o dużym znaczeniu dla zachowania unikatowych zasobów genowych. Z reguły nie mogły one zostać objęte ochroną rezerwatową ze względu na niewielką powierzchnię i mniejszą rangę walorów przyrodniczych.

Wykaz użytków ekologicznych na terenie Gminy Kamieńsk przedstawiono w *POŚ Gminy Kamieńsk*, na obszarze gminy wyróżniono 4 użytki.

Powietrze atmosferyczne³

Jak zapisano w PGN, do głównych obszarów problemowych Gminy Kamieńsk w zakresie gospodarki niskoemisyjnej zaliczają się niska emisja z sektora mieszkaniowego oraz transport. Poniżej opisano obydwie zagadnienia.

Niska emisja z sektora mieszkaniowego

Sektor mieszkaniowy na terenie gminy ma największy udział w generowanej emisji dwutlenku węgla. Główną przyczyną wysokiej emisji w tym sektorze jest wysokie wykorzystanie węgla jako nośnika ciepła, 70,00% ankietowanych na terenie gminy wskazało na wykorzystywanie węgla jako nośnika ciepła. Mimo korzystnego położenia gminy przy magistralnym gazociągu Częstochowa - Piotrków

³ Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kamieńsk na lata 2019 – 2024 (PGN)

największymi źródłami zanieczyszczeń powietrza zlokalizowanymi na jej terenie są kotłownie oraz indywidualne paleniska, gdyż większość budynków ogrzewana jest węglem. Istotnym czynnikiem energochłonnym, który czyni opalanie gazem zbyt drogim jest niedocieplenie budynków. W starych budynkach często wykorzystywane jest nieefektywne oświetlenie. Ponadto, termomodernizacja nie jest przeprowadzona kompleksowo (tj. docieplenie ścian i stropodachów, przegród wewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej). Wysoka emisja w sektorze mieszkaniowym związana jest także z niewielkim wykorzystaniem OZE na terenie gminy.

Działaniami, jakie należy prowadzić w celu ograniczenia emisji z sektora mieszkaniowego, są:

- termomodernizacja budynków sektora mieszkaniowego wraz z wymianą lub modernizacją źródeł ciepła,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, poprzez montaż kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznych oraz pomp ciepła,
- podejmowanie działań związanych z wykorzystaniem budownictwa pasywnego w sektorze mieszkaniowym oraz prawie zero energetycznego.

Należy zaznaczyć, iż w ostatnich latach zwiększyło się znacznie wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii na terenie gminy poprzez montaż instalacji fotowoltaicznych i kolektorów słonecznych.

W 2021 r. przy udziale dofinansowania ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu pn. „Odnawialne źródła energii w Gminie Kamięńsk” zainstalowano 100 instalacji fotowoltaicznych, 104 kolektory słoneczne oraz 19 kotłów na biomasę.

Transport

Transport to drugi, co do wielkości sektor, emitujący znaczną ilość gazów cieplarnianych. Sektor transportu na terenie gminy charakteryzuje się dynamiką wzrostu emisji, która będzie utrzymywać się w najbliższych latach. Wielkość emisji zależy również od stanu technicznego pojazdów. Nawierzchnia wielu dróg na terenie gminy wymaga remontów. Jako główne kierunki działań w sektorze transportu należy wskazać:

- działania informacyjno-edukacyjne,
- budowę ścieżek rowerowych,
- modernizację dróg.

System monitorowania jakości powietrza

W Kamięńsku uruchomiono system do monitorowania jakości powietrza w gminie. Dzięki współpracy z Powiatem Radomszczańskim zainstalowano pięć czujników w następujących lokalizacjach:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamięńsku,
- Stacja Ujęcia Wody w Kamięńsku,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Gorzędowie,
- Świetlica Wiejska w Barczkowicach,
- Świetlica Wiejska w Pytowicach.

Czujniki tworzą ogólnopolski zintegrowany system informacyjno-pomiarowy, pyłów PM2.5 i PM10, wilgotności, ciśnienia oraz temperatury.

Pomiary dostępne są za pośrednictwem strony internetowej <https://beskidinstruments.com/mapa/> oraz przez aplikację mobilną pt. "Monitoring Powietrza BI" dostępnej bezpłatnie na telefony z systemami Android oraz iOS. Aplikacja do pobrania jest pod poniższymi adresami: Google Play (Android) oraz App Store (iOS).⁴

Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków⁵

Od dnia 1 lipca 2021 r. każdy właściciel domu lub zarządca budynku będzie miał 12 miesięcy na złożenie deklaracji na temat źródeł ciepła i spalania. Jeżeli źródło ciepła lub spalania paliw zostanie

⁴ kamiensk.pl

⁵ kamiensk.pl

zainstalowane po 1 lipca deklarację należy złożyć w terminie 14 dni. Tego dnia ruszy też Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków, czyli system informatyczny umożliwiający złożenie deklaracji online.

Deklaracje będzie też można złożyć w formie papierowej, a wypełniony dokument będzie można wysłać listem albo złożyć osobiście w urzędzie gminy właściwym ze względu na lokalizację budynku.

Uzupełniając deklarację, trzeba będzie podać dane osobowe albo nazwę właściciela lub zarządcy budynku lub lokalu oraz adres miejsca zamieszkania lub siedziby, a także adres nieruchomości, w obrębie której eksploatowane jest źródło ciepła lub źródło spalania paliw. Ponadto w deklaracji znajdują się informacje o liczbie i rodzaju eksploatowanych w obrębie nieruchomości źródeł ciepła lub źródeł spalania paliw oraz o ich przeznaczeniu i wykorzystywanych w nich paliwach.

Jak poinformował GUNB, deklarację do CEEB będzie musiał złożyć każdy właściciel lub zarządca, nawet jeżeli wcześniej gmina, w której zamieszkuje, przeprowadziła inwentaryzację źródeł ogrzewania.

Prawidłowość wprowadzonych danych zostanie zweryfikowana, np. przez kominiarza przeprowadzającego przegląd komina, który potwierdzi to, co zostało wskazane w deklaracji, uzupełni o dodatkowe dane lub dokona modyfikacji tych istniejących.

Zanieczyszczenie powietrza

Głównym problemem na obszarze gminy jest zjawisko niskiej emisji ze źródeł punktowych. Największym emitentem CO₂ na analizowanym obszarze są budynki prywatne. Sektor budowlany, który zużywa około 70% całkowitej energii, postrzegany jest w Europie Zachodniej głównie przez pryzmat energochłonności. W wielu krajach skutecznie obniża się zużycie energii, głównie poprzez usprawnienie systemów grzewczych, poprawienie termoizolacji oraz wdrażanie proekologicznych rozwiązań. W Niemczech średnie zużycie energii na ogrzewanie domu jednorodzinnego (KWh/m²/r) wznoszonego w kolejnych latach kształtowało się na poziomach: 1957 – 256, 1968 – 187, 1978 – 176, 1983 – 156, 1995 – 94, 2005 – 80, 2010 – 53. Dla porównania w Polsce w 2006 roku wartość ta wynosiła około 170 KWh/m²/rok. Polska „przoduje” w Europie w kategorii emisji dwutlenku węgla przez budynki mieszkalne (czwarte miejsce).

Charakterystyczną cechą niskiej emisji jest jej sezonowa zmienność. W okresach grzewczych notuje się wzrost emisji energetycznej w porównaniu do okresów ciepłych. Zwiększone stężenia zanieczyszczeń występują także w ośrodkach o większej koncentracji zabudowy. Na terenach o zabudowie rozproszonej, emisja niska nie ma takiego znaczenia, gdyż istnieją tam lepsze warunki przewietrzania. Istotny jest także charakter zabudowy na danym terenie, np. przy sprzyjających warunkach atmosferycznych średnia i wyższa zabudowa o zwartym charakterze sprzyja tworzeniu się sytuacji smogowych. Szczególnie istotnym czynnikiem rozpraszającym jest wiatr, który przy tego typu zabudowie ma ograniczone możliwości przewietrzania. Znacznym problemem są również osiedla domów jednorodzinnych o gęstej zabudowie, które podczas użytkowania domowych pieców generują znaczne ładunki zanieczyszczeń, a skupienie wielu domów w jednym miejscu dodatkowo wzmacnia efekt emisji szkodliwych substancji.

W budynkach mieszkalnych (w szczególności zaś na obszarach wiejskich gminy) dominują paleniska domowe na paliwa stałe (węgiel, koks, drewno). Występują również piece wykorzystujące olej opałowy i gaz płynny. Często w domowych paleniskach utylizowane są także odpady. Spalanie ich następuje w wyniku chęci pozbycia się zalegających śmieci, jednak niestety częstą główną motywacją jest spalanie ich w celu produkcji ciepła. Utylizacji poddawane są zwykle wszystkie produkty, które ulegną procesowi spalania. Osoba wrzucająca do pieca odpadki rzadko ma świadomość zagrożeń płynących z tego procederu. Po pierwsze jest to nielegalne - niezgodne z prawem, po drugie – spalanie odpadów (kartonów po sokach, mleku, opakowań plastikowych, gumy itp.) w paleniskach do tego nieprzeznaczonych (piece wykorzystywane w domach nie posiadają odpowiednich filtrów, a spalanie zachodzi w zbyt niskiej temperaturze) powoduje przedostawanie się do powietrza substancji szkodliwych dla zdrowia i życia ludzi. W procesie powstają m.in. dioksyny i furany, czyli substancje toksyczne i kancerogenne.

Problem niskiej emisji związany jest także z rodzajem wykorzystywanego w domostwach pieca oraz jakości opału. W starych budynkach piece te są zwykle już nieefektywne, instalacja może

być nieszczelna, a zatem ich efektywność spada. Dodatkowo używany do uzyskania ciepła opał, często jest niskiej jakości. W zależności od budżetu danego gospodarstwa domowego mieszkańcy kupują węgiel dobrej, ale i gorszej jakości, czasami również miał węglowy. Niestety nie zawsze jest to dobra droga do uzyskania oszczędności. Słabej jakości opał powoduje, że należy go zużyć więcej, aby osiągnąć pożądaną temperaturę, co z kolei wpływa na zwiększenie emisji substancji szkodliwych.

Kolejnym powodem zwiększonej niskiej emisji jest zły stan techniczny budynków i instalacji, który prowadzi do zmniejszenia efektywności energetycznej obiektów. Nieszczelne otwory okienne czy stropodach przyczyniają się do ponoszenia znacznych strat ciepła, co z kolei wymusza zużywanie większej ilości opału. Budynki są niewystarczająco izolowane termicznie. W przypadku obiektów starszych, przepisy budowlane stosowane w latach ich powstania stawiały niewielkie wymagania dotyczące ochrony cieplnej budynków, nie były one również zawsze przestrzegane.

Problem z jakością powietrza wstępuje w całej gminie, w miejscowościach o gęstej zabudowie. Stan jakości powietrza można ocenić jedynie poprzez obserwacje. Miernik jakości powietrza jest usytuowany na Zespole Szkół w Kamieńsku przy ulicy Sportowej.

Fotografia 6 Miasto Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Kamieńsk charakteryzuje się ścisłą zabudową. Większość budynków mieszkalnych w mieście to budynki stare lub bardzo stare. Opalane są węglem, drewnem. Charakteryzują się niskimi parametrami izolacyjnymi. Nowsze domy budowane są głównie na obrzeżach miasta i poza nim.

Problemem jest też wpływ transportu na powietrze. Najpopularniejszymi środkami transportu w Gminie Kamieńsk są środki indywidualne (samochody), funkcję uzupełniającą pełni zaś komunikacja zbiorowa. Zwiększanie się odległości pomiędzy miejscem zamieszkania a miejscem pracy wraz z równoczesnym wzrostem dostępności samochodów powoduje wzrost potrzeb transportowych, którym komunikacja zbiorowa nie zawsze jest w stanie sprostać. Wzrost liczby samochodów, a co z tym związane częstsze migracje ludności, zły stan nawierzchni oraz powstawanie nowych odcinków dróg, wiąże się ze wzrostem emisji, w szczególności tlenków azotu, ale również z pyłem pochodzącym ze ścierania: okładzin hamulcowych, opon oraz nawierzchni jezdni. Dodatkowy problem stanowi emisja pyłu pochodzącego z zabrudzenia jezdni. Stężenia pochodzące od tego typu emisji zależą od typu nawierzchni jezdni, ilości pojazdów, ich wagi oraz opadu deszczu. W grupie zanieczyszczeń generowanych przez transport drogowy znajdują się głównie tlenek węgla,

związki azotu, siarki oraz węglowodory i pyły. Emisja ta wzrasta wraz z natężeniem ruchu pojazdów. Największa ilość zanieczyszczeń koncentruje się przy największych ciągach drogowych, w miejscach gdzie występuje największy ruch pojazdów oraz w miastach, w miejscach koncentracji wielu niewielkich ulic, gdzie ze względu na otaczającą zabudowę możliwości przewietrzania są znacznie ograniczone. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego występuje w niewielkiej odległości od dróg szybkiego ruchu, wraz ze wzrostem odległości, zagrożenie maleje. Należy sobie jednak zadać pytanie, jakiego rodzaju jest to zagrożenie. Otóż wśród konsekwencji wynikających z narażenia organizmu na tego rodzaju zanieczyszczenia powietrza wymienia się: pogorszenie funkcji płuc u dzieci, powodowanie i zaostrzenie astmy oraz reakcji alergicznych, choroby nowotworowe, w tym w szczególności rak płuc oraz choroby krążeniowo-oddechowe. Zanieczyszczenia komunikacyjne wpływają również na powstawanie smogu oraz zakwaszanie środowiska, sprzyjają stopniowej degradacji gleb i szaty roślinnej. Stanowią zatem zagrożenie dla całego środowiska przyrodniczego oraz organizmów zamieszkujących te obszary.

Fotografia 7 Ruch pojazdów na drogach w centrum Kamieńska

Źródło: Fotografia własna

Zanieczyszczenie powietrza ma negatywny wpływ na budynki i ich elewacje w Kamieńsku. Długotrwałe działanie zanieczyszczeń powietrza może prowadzić do uszkodzenia materiałów budowlanych, co w konsekwencji prowadzi do konieczności przeprowadzenia kosztownych napraw. Jednym z głównych problemów związanych z zanieczyszczeniem powietrza jest erozja materiałów budowlanych. Pyły i związki chemiczne zawarte w zanieczyszczeniach powietrza osłabiają powłoki ochronne na elewacjach budynków, co prowadzi do ich stopniowego niszczenia. Działanie takie jest szczególnie niebezpieczne dla elewacji z kamienia, cegły czy betonu. Problem widoczny jest na elewacjach w centrum miasta. Innym problemem jest zanieczyszczenie powierzchni elewacji, które zwiększa ryzyko pożarów. Zanieczyszczenia powietrza składają się z pyłów, sadzy czy innych związków chemicznych, które osadzają się na elewacjach budynków, tworząc warstwę niebezpieczną dla zdrowia i bezpieczeństwa. Zanieczyszczenie powietrza jest także przyczyną powstawania i rozwoju pleśni i grzybów, które mogą osłabiać konstrukcję budynku i stanowić zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. W niektórych kamienicach w centrum widoczne jest zagrzybenie.

Fotografia 8 Park przy Placu Wolności

Źródło: Fotografia własna

Również w ścisłym centrum miasta widoczne są tereny zielone, liczne drzewa. Ich stan jest jednak zły lub bardzo zły. Mniej jest tutaj również powierzchni przepuszczalnych, co w okresach silnych opadów powoduje kałuże i lekkie podtopienia. Miejscem zadbanym jest mały park na Placu Wolności.

Fotografia 9 Zieleń w mieście

Źródło: Fotografia własna

Na terenie całej gminy podwórka należą do zadbanych. Inaczej jest w centrum Miasta Kamieńsk. Wiele podwórek jest niezagospodarowanych, zieleń jest zaniedbana. Natknąć się tu również można na pozostawione odpady – gruz, opony, butelki.

Fotografia 10 Kosze na śmieci w Kamieńsku

Źródło: Fotografia własna

Na terenie gminy brak jest problemów z odbiorem odpadów. System działa sprawnie.

Problemy środowiskowe dostrzeżono w Mieście Kamieńsk, szczególnie w rejonach o starszej zabudowie. Jednym z głównych problemów jest degradacja terenów zielonych w zabudowie śródmiejskiej. Roślinność jest całkowicie nieuporządkowana, co prowadzi do jej degradacji.

Problemy z transportem i hałasem występują głównie wzdłuż drogi krajowej nr 91 oraz drogi wojewódzkiej nr 484. W godzinach szczytów komunikacyjnych największy ruch pojazdów występuje na ulicach: Słowackiego, Wieluńskiej, Szkolnej. Istnieje również realny problem przewozu przez miasto towarów niebezpiecznych. Do tego dochodzi również zanieczyszczenie z sąsiadującej z miastem autostrady A1.

Największym problemem środowiskowym miasta jest zanieczyszczenie powietrza. Występuje głównie na osiedlach domów jednorodzinnych w mieście. Na terenach wiejskich gminy problem również występuje, jednak nie jest tak duży jak w zabudowie miejskiej.

5. Problemy przestrzenno-funkcjonalne

Gmina Kamieńsk jest w znacznej mierze gminą rolniczą. Ponad 54% jej powierzchni stanowią użytki rolne. Cały obszar gminy leży w zasięgu gleb wykształconych na piaskach lub glebach słabo gliniastych. Gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie dominują gleby słabsze i południową (tereny położone na południe od Kamieńska) z glebami o wyższej bonitacji. W części północnej dominują gleby wytworzone z piasków o bonitacji V-VI. Są to gleby niespójne, kwaśne, ostro reagujące na brak opadów. W dolinach cieków wodnych występują głównie gleby murszowe wytworzone w piaskach i pyłach. Przeważnie są to użytki zielone klas V, VI. W części południowej dominują gleby klasy IV b z niewielkimi enklawami gleb o bonitacji V. Są to gleby słabogliniaste i gliniaste lekkie, gleby kwaśne. Zaliczane są one do kompleksu żytioziemniaczanego, odpowiednie dla sadownictwa. Ogółem grunty chronione, klasy I-IV zajmują w granicach Gminy Kamieńsk powierzchnię 1153,3 ha. Stanowi to ok. 12% jej powierzchni. Gleby te głównie skoncentrowane są w pasie od miejscowości Gorzędów poprzez Kamieńsk do miejscowości Pytowice.

Ogólna powierzchnia Gminy Kamieńsk – 9644 ha, w tym:

- użytki rolne: 54,66%,
- użytki leśne: 38,07%.

W skład powierzchni ogólnej gruntów wchodzi:

- użytki rolne,
- grunty leśne,
- grunty zabudowane i zurbanizowane,
- grunty pod wodami
- użytki ekologiczne,
- tereny różne.

Struktura użytków rolnych przedstawia się następująco:

- Użytki rolne ogółem: 5272 ha, w tym:
 - o grunty orne: 3780 ha,
 - o sady: 32 ha,
 - o łąki trwałe: 849 ha,
 - o pastwiska trwałe: 413 ha,
 - o pozostałe grunty rolne: 198 ha

Ogólna powierzchnia gruntów leśnych w Gminie Kamieńsk wynosi 3672 ha.

Powiązania infrastrukturalne i funkcjonalne

Istniejące tereny usługowe zlokalizowane na terenie gminy, związane są przede wszystkim z zaspokojeniem podstawowych potrzeb mieszkańców, w tym z zakresu szeroko rozumianej infrastruktury społecznej, w skład której wchodzi placówki:

- edukacji i wychowania, np.: klub dziecięcy, przedszkola, szkoły podstawowe, zespół szkół ponadpodstawowych,
- ochrony zdrowia i opieki społecznej, np.: przychodnie, apteki, placówki pomocy społecznej,
- kultury fizycznej, sportu, np.: boiska sportowe,
- rekreacji i wypoczynku,
- kultury i sztuki, np. domy kultury, biblioteki,
- administracji i bezpieczeństwa publicznego.

Obecnie rozkład usług nie jest równomierny w obrębie całej gminy, największa koncentracja funkcji usługowej ma miejsce w Kamieńsku. Na terenach wiejskich udział usług jest niedostateczny i ogranicza się w głównej mierze do usług podstawowych. W niektórych miejscowościach lokalizowane

są ponadto usługi oświaty, kultu religijnego czy też ochotnicze straże pożarne. W wielu przypadkach usługi te pełnią także funkcje centrotwórcze dla danej jednostki osadniczej.

Studium i plany miejscowe – stopień pokrycia obszaru gminy i struktura przeznaczenia terenów

Jak zapisano w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk*, jest to „Opracowanie sporządzone zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ma określić najkorzystniejsze kierunki przekształceń przestrzennych obszaru gminy, preferowane z uwagi na ich walory ekonomiczne, ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego, walory architektoniczne i krajobrazowe, wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, prawo własności, potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa, potrzeby interesu publicznego oraz wymogi ładu przestrzennego, uwzględniające kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa łódzkiego.”

„Na podstawie ustawy przyjmuje się, że ogólnym celem opracowywanych „studiów” jest sformułowanie lokalnej polityki przestrzennej wpisanej w politykę przestrzenną państwa, zaś celem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ustalenie warunków zabudowy i zagospodarowania terenów służących realizacji określonej polityki przestrzennej gminy.”

Na obszarze gminy obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Uchwała Nr XXIV/208/97 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 17 czerwca 1997 r. w sprawie zmiany fragmentów miejscowego planu ogólnego zagospodarowanie przestrzennego Gminy Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Piotrkowskiego z dnia 10 października 1997 r. Nr 35 poz. 111);
- 2) Uchwała Nr XV/107/99 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie zmian w miejscowym planie ogólnym zagospodarowanie przestrzennego gminy Kamieńsk na terenie sołectwa Gorzędów we wsi Gorzędów (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 07 kwietnia 2000 r. Nr 45 poz. 242);
- 3) Uchwała Nr XXXII/288/2002 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30.04.2002 r. w sprawie zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk na terenie sołectwa Szpinalów we wsi Ruszczyn oraz we wsi Gałkowice Nowe;
- 4) Uchwała Nr XXXIV/296/2002 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28.06.2002 r. w sprawie zmiany w miejscowym planie ogólnym zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk w jednostce urbanistycznej „C”;
- 5) Uchwała Nr XVIII/173/04 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie zmiany ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk w jednostce urbanistycznej „C” na obszarze „Góry Kamieńsk”;
- 6) Uchwała Nr III/24/06 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 7 grudnia 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego trasy gazociągu wysokoprężnego (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 19 stycznia 2007 r. Nr 9, poz. 76);
- 7) Uchwała Nr XLII/335/09 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 7 września 2009 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Barczkowie w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 19 października 2009 r. Nr 310, poz. 2606);
- 8) Uchwała Nr L/396/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 24 marca 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Pytowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 30 kwietnia 2010 r. Nr 123, poz. 973);
- 9) Uchwała Nr LII/409/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowie w Gminie Kamieńsk (Dz. Urz. Województwa Łódzkiego Nr 194, poz. 1560 z dnia 02.07.2010 r.);

- 10) Uchwała Nr LII/410/10 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 27 maja 2010 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Piła Ruszczyńska (Dz. U. Woj. Łódź. z dnia 30 czerwca 2010 r. Nr 192 poz. 1552);
- 11) uchwała Nr XV/146/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie geodezyjnym Huta Porajska i Napoleonów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 20 stycznia 2012 r. poz. 150);
- 12) uchwała Nr XV/147/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Koźniewice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 6 lutego 2012 r. poz. 403);
- 13) uchwała Nr XV/148/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębach geodezyjnych Ochocice i Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2012 r. poz. 327);
- 14) uchwała Nr XV/149/11 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 31 stycznia 2012 r. poz. 328) oraz Uchwałą Nr XXXVII/339/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w Gminie Kamieńsk mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 marca 2018 r. poz. 1522);
- 15) uchwała Nr XXVII/316/2012 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kamieńsk dla terenu położonego w rejonie miejscowości Kąsie, sołectwo Szpinalów (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 29 stycznia 2013 r. poz. 470);
- 16) uchwała Nr XXXIII/354/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28 maja 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie geodezyjnym Danielów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 17 lipca 2013 r. poz. 3716);
- 17) uchwała Nr XXXIII/355/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 28.05.2013 r. w sprawie zmiany dotyczącej parametrów i wskaźników kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu oraz szczególnych warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakazu zabudowy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice, w gminie Kamieńsk (Dz. U. Woj. Łódź. z dnia 18 lipca 2013 r. poz. 3737);
- 18) uchwała Nr XXXV/368/13 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębach geodezyjnych Gorzędów i Barczkowice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2013 r. poz. 4155);
- 19) uchwała Nr XLII/423/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 31 stycznia 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębach geodezyjnych Szpinalów i Danielów w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 21 marca 2014 r. poz. 1423)
- 20) uchwała Nr XLII/424/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 31 stycznia 2014 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Kamieńsku w obrębie ulic: Zdzitowieckiego, Wieluńskiej, Reymonta i Jankowskiego (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 17 marca 2014 r. poz. 1341);
- 21) uchwała Nr XLVIII/479/14 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 30 września 2014 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w obrębie ulic: Maszewskiego, Legionistów i Przerębskiego, Wieluńskiej i Zdzitowieckiego, Kościuszki,

- Łączyńskiego, Reymonta i Wieluńskiej oraz obszaru wzdłuż gazociągu wysokiego ciśnienia (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 listopada 2014 r. poz. 4174);
- 22) uchwała Nr VI/36/15 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części działek Nr ewid. 151, 154 oraz działek Nr ewid. 152, 153 (obręb Piła Ruszczyńska) (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 22 kwietnia 2015 r. poz. 1703);
- 23) uchwała Nr VII/53/15 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 maja 2015 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w mieście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Ochocice w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 1 lipca 2015 r. poz. 2618);
- 24) uchwała Nr XXXVII/338/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 29 marca 2018 r. poz. 1583)
- 25) uchwała NR XXXVII/339/18 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 5 marca 2018 r. w sprawie uchwalenia zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w Gminie Kamieńsk miście Kamieńsk i w obrębie geodezyjnym Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 26 marca 2018 r. poz. 1522);
- 26) uchwała Nr XIII/127/19 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 listopada 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w obrębie geodezyjnym Podjezioro w Gminie Kamieńsk (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 20 grudnia 2019 r. poz. 7239);
- 27) uchwała Nr XVI/151/20 Rady Miejskiej w Kamieńsku z dnia 15 maja 2020 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu działki oznaczonej Nr ewid. 218 położonej w obrębie 2 miasto Kamieńsk, terenu części działki oznaczonej Nr ewid. 56 położonej w obrębie 8 miasto Kamieńsk oraz części działki oznaczonej Nr ewid. 193 położonej w obrębie Barczkowice (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z dnia 5 czerwca 2020 r. poz. 3198).

Struktura osadnicza

Rozmieszczenie ludności w gminie wykazuje znaczne zróżnicowanie. Niemal połowa mieszkańców skoncentrowana jest w mieście Kamieńsk. Pod względem liczby ludności wyróżnia się także Gorzędów oraz, znacznie już mniejsze, Ochocice i Barczkowice. Na takie rozmieszczenie ludności duży wpływ miały czynniki historyczne i społeczne oraz zróżnicowany poziom rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej. Kamieńsk ponadto, z racji swej 500 letniej, miejskiej historii, funkcjonuje w świadomości mieszkańców jako ośrodek centralny i w związku z tym stanowi istotny element przestrzeni dla społeczności lokalnej. Poważną rolę w rozmieszczeniu ludności na terenie gminy odegrało również położenie komunikacyjne. W okolicach wyżej wymienionych sołectw oraz przez miasto przebiegają główne arterie komunikacyjne. Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się południowo-wschodnia część gminy, gdzie wyróżnić można obszar o wyraźnej koncentracji ludności, a najmniejszą zachodnia część gminy. Lokalizacja zwałowiska zewnętrznego nadkładu z odkrywki, z którą wiązało się wysiedlanie mieszkańców z terenów znajdujących się bezpośrednio pod hałdą, również przyczyniła się do wzrostu dysproporcji pomiędzy zaludnieniem zachodnich i wschodnich obszarów gminy.

Fotografia 11 Centrum Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Jednym z problemów terenu wiejskiego jest zaniedbanie terenów rolniczych. Produkcja rolna jest minimalna, a gospodarstwa rozdrobnione. Zaniedbanie terenów rolniczych jest poważnym problemem, który dotyka wiele części kraju, lecz jest szczególnie widoczne w powiecie radomszczańskim. Brak inwestycji, brak dostępności do nowoczesnych technologii i brak wiedzy na temat najlepszych praktyk rolniczych prowadzą do spadku wartości produkcji rolnej i utrudniają rozwój gospodarczy wsi. Wiele działek jest całkowicie niezagospodarowanych, produkcja rolna ustała. Aby rozwiązać ten problem, konieczne jest zapewnienie rolnikom dostępności do odpowiedniego wsparcia i szkolenia, a także do nowoczesnych technologii i narzędzi rolniczych. Rząd i lokalne społeczności powinny również inwestować w infrastrukturę i usługi, które umożliwią rozwijanie działalności rolniczej i poprawę warunków życia na wsi.

Na terenach wiejskich nie występuje kumulacja problemów. Wszystkie miejscowości rozwijają się na podobnym poziomie. Oczywiście, wskazać należy, że głównym problemem są niskie dochody gospodarstw domowych. Odchodzenie od rolnictwa, mała ilość miejsc pracy w regionie, stosunkowo niskie wykształcenie mieszkańców powodują, że bieda dotyka wielu osób. Nie stwierdzono tu jednak problemów przestrzenno-funkcjonalnych. Sieć drogowa, wodno-kanalizacyjna ukształtowane są prawidłowo. Wszystkie tereny mają dostęp do podstawowych usług społecznych.

Problemy funkcjonalno-przestrzenne stwierdzono natomiast w samym Mieście Kamieńsk. Występuje tu ścisła zabudowa z przewagą obiektów jednorodzinnych. Układ funkcjonalno-przestrzenny został ukształtowany głównie w XIX wieku. To właśnie historia miała główny wpływ na rozwój miasta. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Kamieńsk, mimo iż nie posiadał praw miejskich, przechodził dni swego największego rozwoju. W okresie międzywojennym i do początku lat 70-tych Kamieńsk nadal był ośrodkiem lokalnym z rozwijanymi usługami na potrzeby wsi i rolniczego zaplecza. W tym czasie rozwinął się również, na niewielką skalę, ruch turystyczno-wypoczynkowy. Okres II wojny światowej stał się dla Kamieńska okresem tragicznym. Już 2.09.1939 r.

miasto zostało zbombardowane i niemal doszczętnie zrujnowane w wyniku działań wojennych i okupacyjnych. Całkowicie została także wyniszczona ludność żydowska. W 1960 r. mieszkało w Kamieńsku 1870 osób. Odbudowa w okresie powojennym nabrała przyspieszenia w latach 80-tych, wraz z powstaniem w pobliżu Zespołu Energetycznego „Belchatów”.

Zabudowania powstawały więc wzdłuż uczęszczanych szlaków handlowych (dzisiejsza droga krajowa nr 91 oraz droga wojewódzka nr 484). Z czasem wykształciło się centrum miejscowości, dziś Plac Wolności. Dzielnice mieszkaniowe zaczęły rozwijać się silnie w latach 70-tych i 80-tych. Duża gęstość obiektów budowlanych, ulokowanie ich blisko dróg są problemem w rozwoju miasta. Dodatkowym problemem staje się nieuregulowany stan własnościowy wielu kamienic i podwórek.

Tereny przemysłowe rozwijają się na uboczu miasta, w sąsiedztwie wjazdu na autostradę A1. To niezwykła szansa na szybki rozwój miasta. Jednak to zagospodarowanie przestrzeni w centrum jest podstawowym wyzwaniem rozwojowym dla całej gminy.

Fotografia 12 Zagospodarowanie przestrzenne Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 13 Miasto Kamięnsk - widok w stronę Góry Kamięnsk

Źródło: Fotografia własna

Zagospodarowanie przestrzenne miast i miejscowości jest niezwykle ważnym aspektem ich funkcjonowania. Nie tylko wpływa na estetykę i funkcjonalność, ale także na życie mieszkańców i ich codzienne potrzeby. Główne problemy Kamięnska dotyczą samego centrum miasta. Tereny wiejskie są zagospodarowane prawidłowo. O ile wszędzie brakuje wydzielonych pasów dla rowerów czy chodników, to w mieście kumulacja problemów nie pozwala na prawidłowy rozwój. Przestrzeń jest głęboko zdegradowana, występują plomby w zabudowie, obiekty do wyburzenia. Brakuje miejsca w ciągach drogowych na stworzenie miejsc parkingowych, zatok itp. Do tego dochodzą problemy prawne związane z tytułem do własności dla wielu działek. O ile miasto może się rozwijać na zewnątrz, to wewnątrz ulega całkowitej degradacji. Dawne funkcje – handlowa i usługowa - zamierają, ponieważ infrastruktura znajduje się w opłakanym stanie.

Innym problemem jest zbyt mała liczba terenów zielonych i miejsc rekreacyjnych w centrum miasta. Brak dostępności terenów zielonych może także wpłynąć na zdrowie mieszkańców, którzy będą narażeni na zanieczyszczenia powietrza.

Kolejnym problemem z zagospodarowaniem przestrzennym Kamięnska jest brak przestrzegania zasad architektury i estetyki. Wiele nowych budynków i inwestycji jest realizowanych bez dbałości o ich wpływ na krajobraz miasta. Często zdarza się, że nowe budynki nie pasują do stylu architektury w mieście, co prowadzi do braku spójności i negatywnie wpływa na wizerunek miasta.

6. Problemy techniczne

Analizie podlegają również problemy techniczne – w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz nefunkcjonowanie rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Zabytki

Krajobraz kulturowy Kamieńska ulega szybkim przemianom. Na jego tradycyjne formy nakładają się przemiany związane z funkcjonowaniem pobliskiego ośrodka przemysłowego – Bełchatowa i jego okolic: gwałtownie postępująca urbanizacja, lokalizacja na terenie gminy zwałowiska, rozwój infrastruktury. Rozwój przemysłu, także w Piotrkowie Trybunalskim i Radomsku spowodował odejście mieszkańców od tradycyjnych zajęć rolniczych na rzecz pracy w przemyśle. Zagrożenia ekologiczne przyspieszają procesy migracyjne i dalszą utratę niezauważalnych już elementów tożsamości kulturowej. Do dziś nie przetrwały elementy kulturowe związane z dziewiętnastowiecznym osadnictwem niemieckim (Danielów, Huta Porajska). Zagrożeniem jest także współczesna zabudowa o skali i formie konkurującej z zabudową historyczną.

W Kamieńsku dobrze zachował się historyczny układ urbanistyczny z XV - XIX w. Czytelny jest układ rozplanowania z nawarstwieniami historycznymi, mimo współczesnych niekorzystnych zmian przestrzennych. Najlepiej zachowany jest zespół kościelny w tym zabytkowy kościół p.w. św. Piotra i Pawła oraz plebania. Mieszkalne obiekty zabytkowe są w złym stanie technicznym. Pozostała zewidencjonowana architektura sakralna na terenie gminy - kościół w Gorzędowie i kapliczka w Ochocicach są dobrze zachowane, podobnie jak nie wpisane do ewidencji przydrożne kapliczki. W złym stanie są zabytki techniki – dworzec kolejowy szybko niszczy do czego przyczynia się także coraz mniejsze jego znaczenie – liczba połączeń kolejowych z Kamieńskiem znacznie spadła w ciągu ostatnich lat.

Wszystkie obiekty znajdujące się na terenie gminy Kamieńsk wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków wyszczególnione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 24 Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieńsk

Lp.	Nazwa obiektu, adres	Wpis do rejestru	Wojewódzka ewidencja zabytków	Gminna ewidencja zabytków
Danielów				
1.	cmentarz ewangelicki		X	X
Gorzędów				
2.	łamus przy ul. Mickiewicza	X	X	X
3.	kościół parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Józefa i NMP, ul. A. Mickiewicza 1		X	X
4.	park podworski		X	X
5.	cmentarz rzymsko-katolicki			X
6.	Układ przestrzenny w Gorzędowie			Nie figuruje, jest stworzona karta
Huta Porajska				
7.	cmentarz ewangelicki		X	
Kamieńsk				
8.	kościół parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10	X	X	X
9.	wikarówka kościoła parafii rzymsko-katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X
10.	plebania kościoła parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X
11.	brama kościoła parafii rzymsko katolickiej p.w. św. Piotra i Pawła, Pl. Wolności 10		X	X
12.	cmentarz rzymsko-katolicki, ul. Cmentarna		X	X
13.	dom murowany ul. M. Konopnickiej 10			X
14.	dom murowany, ul. T. Kościuszki 16/18		X	X
15.	dom murowany, Pl. Wolności/ul. Zjednoczenia			X
16.	dworzec kolejowy, ul. Kolejowa 30		X	X
17.	Układ przestrzenny z 1291 r.		X	Nie figuruje, jest stworzona karta
Ochocice				
18.	kapliczka rzymsko-katolicka murowana		X	X
Ozga				
19.	młyn motorowy murowany		X	X
Pytowice				
20.	park dworski	X	X	X (figuruje jako Zespół dworski: dwór i park dworski)
21.	Chlewnia w zespole folwarcznym		X	
22.	Stodoła w zespole folwarcznym		X	

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieńsk

Zjawisko kryzysowe: Zagrożenie stanu obiektów zabytkowych

- Wskaźnik: liczba obiektów zabytkowych

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, zgodnie z powyższą tabelą. Wskaźnik służy wskazaniu obszarów, na których obiektów jest najwięcej, co wiąże się z koncentracją obszaru występowania zjawiska kryzysowego. Obliczono średnią liczbę obiektów dla rejestru zabytków oraz ewidencji wojewódzkiej i gminnej, a następnie kolorem oznaczono wartości je przekraczające. W kolumnie ogółem podsumowano ich liczbę, obliczono średnią i wskazano obszary o największej koncentracji zabytków. Jest to Miasto Kamieńsk oraz sołectwo Gorzędów.

Tabela 25 Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieński

	Wpis do rejestru	Wojewódzka ewidencja zabytków	Gminna ewidencja zabytków	ogółem
obszar	0,42	1,71 ≈ 2	2,42 ≈ 2	Średnia = 1
Sołectwo Danielów	0	1	1	0
Sołectwo Gorzędów	1	4	4	3
Sołectwo Huta Porajska	0	1	0	0
Miasto Kamieński	1	5	9	3
Sołectwo Ochocice	0	0	1	0
Sołectwo Szpinalów (Ozga)	0	0	1	0
Sołectwo Pytowice	1	1	1	1
ogółem	3	12	17	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kamieński

Stan budynków mieszkalnych

Kolejnym elementem podlegającym ocenie jest stan budynków mieszkalnych na terenie Gminy Kamieński. Na terenach wiejskich dominuje zabudowa zagrodowa. Stan domostw jest różny. Największym problemem jest niski poziom izolacji ścian i dachów budynków. Najwięcej domów na terenie wiejskim zostało wybudowanych w latach 1970-1990. Typowy budynek z tamtego okresu realizowany był na rzucie kwadratu, posiadał piwnice na gruncie, wysoki parter i nieużytkowe poddasze. Charakterystyczne były płaskie dachy (do ok. 20% nachylenia), dwuspadowe lub kopertowe kryte papą, blachą lub eternitem. W konstrukcji ścian zewnętrznych popularne stały się pustaki żużlobetonowe, często wytwarzane we własnym zakresie. Stosowano również pustaki ceramiczne MAX, wyroby silikatowe, rzadziej cegłę lub kamień wapienny. W tym okresie zaczęto stosować mury warstwowe ze szczeliną powietrzną. Rozpowszechniły się również stropy gęstożebrowe – powszechnie zaczęto stosować strop Ackermana.

W latach 80. nastąpiły kolejne zmiany cech budynków na analizowanym terenie. Przede wszystkim na poziomie przyziemia umieszczano coraz częściej pomieszczenia, realizowano zarówno budynki parterowe (w większości z poddaszem użytkowym) lub piętrowe (w większości z poddaszem nieużytkowym). Charakterystyczne dla tego okresu jest stosowane w niektórych budynkach asymetryczne nachylenie połaci dachowych. Pokrycie dachowe wykonywano najczęściej z blachy płaskiej, blachy fałdowej lub eternitu. W tym okresie upowszechniły się mury szczelinowe ze szczeliną wypełnioną warstwą styropianu o grubości 5 cm. Warstwę nośną wykonywano najczęściej z pustaków, rzadziej z silikatu lub gazobetonu, natomiast warstwę elewacyjną z cegły lub połówek pustaków. Od połowy lat 90. ukształtowały się rozwiązania materiałowo-konstrukcyjne, które w zasadzie aktualne są do dziś. Zaczęto stosować mury jednowarstwowe z zewnętrznym ociepleniem ze styropianu i tynkiem cienko - warstwowym, co wydatnie poprawiło izolacyjność termiczną przegród zewnętrznych. Warstwę nośną ścian wznosi się przede wszystkim z pustaków żużlobetonowych. Po 2005 roku coraz częściej wykonywane są ściany zewnętrzne w konstrukcji szkieletowej – wieńce połączone pionowymi żelbetowymi słupami, mur z ceramiki pełni funkcję ściany osłonowej.

Jeżeli chodzi o sposoby realizacji inwestycji, do lat 80 większość budynków realizowano sposobem gospodarczym, tzn. przy dużym nakładzie pracy własnej inwestora i jego bliskich. Obecnie można oszacować, że sposób ten można przypisać do około 30% inwestycji.

W całej gminie widać wiele domów, które nie posiadają ocieplenia zewnętrznego co sprawia, że ich ogrzanie jest trudne. Jak już wcześniej wskazano, większość domów w dalszym ciągu ogrzewanych jest paliwami stałymi.

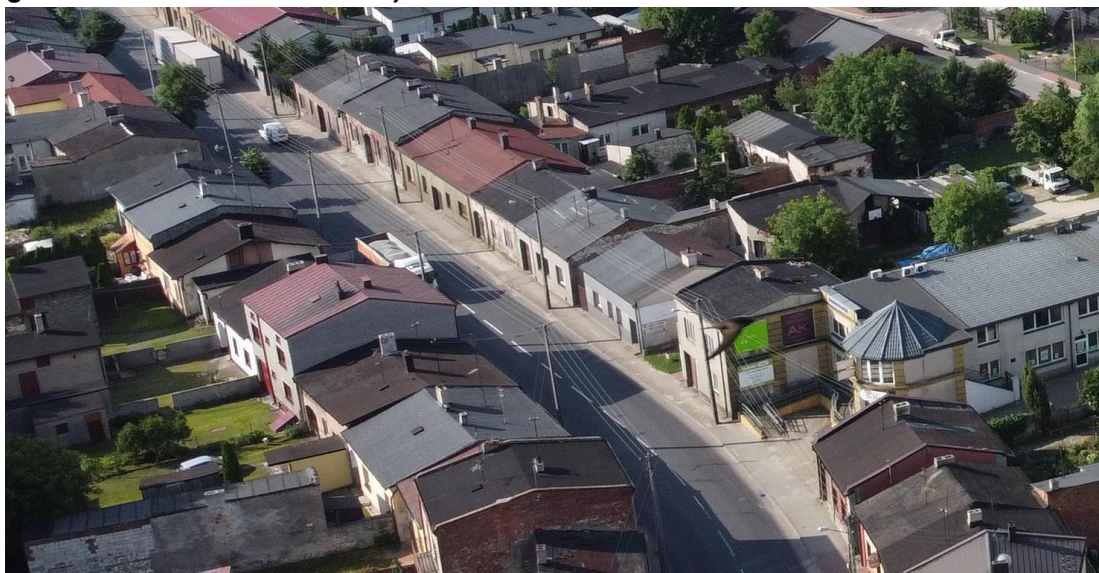
Większość miejscowości wiejskich w gminie ma charakter typowej ulicówki.

Fotografia 14 Miasto Kamieńsk - zabudowa z lat siedemdziesiątych/osiemdziesiątych

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 15 Miasto Kamieńsk - najstarsza zabudowa miasta

Źródło: Fotografia własna

Na terenach wiejskich Gminy Kamieńsk nie można wyznaczyć terenów o dysfunkcjach pod względem technicznym. We wszystkich miejscowościach obiekty nowsze mieszają się ze starszymi. Nie można więc wyznaczyć spójnych stref. Inaczej jest na terenie miejskim, gdzie wiek zabudowy i jej rodzaj determinują rozwój całego miasta.

Teren miasta w sposób czytelny dzieli się na strefy o różnej zabudowie. Centrum miasta to zabudowa historyczna, śródmiejska. Dalej usytuowane są osiedla domów jednorodzinnych. Im dalej od centrum, tym bardziej widoczna jest nowsza zabudowa. Osiedla domów budowane są w różnych latach, jednak podobnie jak na terenie wiejskim, większość domów powstała w latach 1970-2000. Mało jest domów nowoczesnych. Nowe domy powstają głównie na obrzeżach Miasta Kamieńsk i miejscowościach wiejskich. Bliskość autostrady powoduje, że cała gmina jest miejscem atrakcyjnym do zamieszkania. Chętnie przeprowadzają się tu rodziny z Piotrkowa Trybunalskiego.

Fotografia 16 Budynek na rogu ulic Zjednoczenia i Słowackiego w Kamieńsku

Źródło: Fotografia własna

W Mieście Kamieńsk mamy do czynienia z głęboką degradacją tkanki urbanistycznej. Ponad połowa domów w ścisłym centrum miasta wymaga pilnych remontów lub przeznaczona jest do wyburzenia. Stan dachów, elewacji zewnętrznej, instalacji nie pozwala na normalne funkcjonowanie. Położenie wzdłuż uczęszczanych ciągów komunikacyjnych powoduje, że bardzo trudno tu mieszkać. Dlatego też większość osób, które zamieszkują obszar, to osoby o niskich dochodach lub osoby starsze, które nie chcą się wyprowadzać. Sytuacja jest wręcz dramatyczna, co widać w mieście.

Fotografia 17 Podwórko w kamienicy, Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Podwórka w nieużytkowanych kamienicach dziczeją. Władze nad nimi przejmują roślinność. Niestety taki stan rzeczy powoduje niebezpieczeństwa. Bardzo często na takich podwórkach ciszę i spokój znajdują grupy młodzieży i dzieci.

Jak widać na zdjęciu poniżej, na terenie miasta rozpoczęto pracę budowlaną nad nowymi obiektami. Niestety takie budowy od lat stoją nieukończone.

Fotografia 18 Rozpoczęta budowa, centrum Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 19 Typowe budownictwo w centrum Kamieńska

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 20 Centrum Miasta Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 21 Budynki przeznaczone do wyburzenia, Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 22 Wnętrze kamienicy do wyburzenia, Miasto Kamieńsk

Źródło: Fotografia własna

Strefa problemowa

Za strefę problemową należy uznać historyczne centrum Kamieńska. To tutaj kumulują się problemy społeczne, gospodarcze oraz infrastrukturalne. Jeśli ktoś może, opuszcza strefę w poszukiwaniu lepszych warunków do życia na osiedlach mieszkaniowych lub poza miastem. Choć główne ulice są ukształtowane prawidłowo, to podwórka oraz wnętrza domów wymagają działań ratunkowych. Wiele obiektów nadaje się do wyburzenia.

Bez wątpienia historyczne centrum miasta wymaga działań rewitalizacyjnych. Warunki życia najlepiej obrazują zdjęcia. Życie w tych warunkach bywa trudne i łączy się z problemami społecznymi. Z tego względu, dzielnica zamieszkiwana jest przez osoby o najniższych dochodach. Wsparcia wymagają wszystkie grupy społeczne, zamieszkujące na tym terenie. Zarówno dzieci jak i osoby dorosłe potrzebują lepszych warunków do życia i rozwoju.

7. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, przed przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, gmina musi wyznaczyć obszar zdegradowany oraz obszar podlegający rewitalizacji (Art. 8). Zgodnie z zapisami Art. 9 ustawy o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu

dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz nefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Z podsumowania diagnozy sfery społecznej wynika, iż obszarem gminy znajdującym się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest obszar obejmujący:

- Miasto Kamieńsk;
- sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz.

Na obszarze tym w ujęciu ogólnym:

- Zmniejsza się liczba ludności,
- Występuje ujemne saldo migracji ludności;
- Społeczeństwo starzeje się;
- wysoki odsetek osób korzysta ze wsparcia pomocy społecznej;
- odnotowano wysoki odsetek bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym;
- zwiększa się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw;
- zmniejsza się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych.

Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej na obszarze kryzysowym przedstawia tabela poniżej.

Tabela 26 Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej

obszar	zmniejszająca się liczba mieszkańców Gminy Kamieńsk	ujemne saldo migracji ludności	starzenie się społeczeństwa; wskaźniki:		wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	wysoki odsetek osób bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym	zwiększająca się liczba zarejestrowanych wykroczeń i przestępstw	zmniejszająca się liczba funkcjonujących kart bibliotecznych	ogółem = 49
			różnica w liczbie mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w roku 2022 w stosunku do roku 2019 [%]	liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze					
Gmina ogółem	-3,05		3,34	Średnia = 1,35 ≈ 1	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,14 ≈ 2	Średnia = 2,85 ≈ 3	Średnia = 3,35 ≈ 3	Średnia = 3,5 ≈ 4
Sołectwo Danielów	3,05		5,71	4	4	4	3	4	5
Sołectwo Huta Porajska	-1,2		15,38	0	4	3	8	4	5
Sołectwo Pytowice	-3,98		15	0	4	4	2	4	5
Sołectwo Włodzimierz	-6,48		5,56	0	3	4	4	4	6
Miasto Kamieńsk	-4,79		10,76	3	0	0	7	0	5

Źródło: Opracowanie własne

Pogłębiona diagnoza sfery społecznej wykazała, iż na obszarze kryzysowym:

- Zmniejsza się liczba ludności,
- Społeczeństwo starzeje się;
- Znaczny odsetek osób korzysta ze wsparcia pomocy społecznej, w tym z tytułu: ubóstwa, niepełnosprawności, bezrobocia oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- Znaczny odsetek osób to osoby bezrobotne, przy czym odnotowano zjawisko bezrobocia długotrwałego;
- Aktywna jest Procedura Niebieska Karta.

Do obszarów o największym natężeniu występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zaliczyć można:

- Sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz;
- Ulice w Mieście Kamieńsk: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicza, Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowska, Juliusza Słowackiego, Spółdzielcza, Szkolna, Wieluńska oraz Zjednoczenia.

Tabela 27 Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.)

obszar	Zmniejszająca się liczba ludności	Starzenie się społeczeństwa	Korzystający z pomocy społecznej (w tym wg powodu)					bezrobotni		Procedura Niebieska Karta	O = 137 śr. = 2,68 ≈ 3
			O= 49	ubóstwo	niepełnosprawność	bezrobocie	długotrwała lub ciężka choroba	ogółem	długotrwałe		
Gmina ogółem	-3,05	3,34	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 2,28 ≈ 2	Śr. = 2,33 ≈ 2	Śr. = 1,76 ≈ 2	Śr. = 2,09 ≈ 2	Śr. = 1,19 ≈ 1	Śr. = 0,72 ≈ 1		
Sołectwo Danielów	3,05	5,71	4	4	3	4	2	4	3	brak	7
Sołectwo Huta Porajska	-1,20	15,38	4	4	2	4	3	3	2	brak	7
Sołectwo Pytowice	-3,98	15,00	4	3	2	4	3	4	3		9
Sołectwo Włodzimierz	-6,48	5,56	3	3	3	3	3	4	4		10
Miasto Kamieńsk, ulice:											
Armii Krajowej	-10,64	0,00	2	4	3	1	4	2	0	brak	5
Bartosza Głowackiego	-20,41	32,14	4	4	4	4	4	3	4		10
Górnicza	0,00	-25,00	4	0	4	0	0	4	2	brak	4
Adama Mickiewicza	-8,55	14,63	0	0	0	0	0	2	0		4
Mjr. Henryka Sucharskiego	-13,01	23,08	0	0	4	0	1	2	2		6
Piotrkowska	-1,80	-6,25	4	4	4	4	3	4	4		8
Juliusza Słowackiego	-1,47	1,02	4	4	4	4	4	3	2		8
Spółdzielcza	0,00	16,67	4	4	4	0	4	2	1	brak	6
Szkolna	22,22	21,43	3	4	4	4	4	0	0	brak	6
Wieluńska	-7,78	9,09	4	4	4	4	3	2	0		9
Zjednoczenia	-5,00	17,65	2	3	4	1	1	0	1	brak	4

Źródło: Opracowanie własne

W celu wytyczenia obszaru zdegradowanego w tabeli poniżej zaprezentowano ww. obszary, na obszarze których stwierdzono występowanie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Zgodnie z zapisami Art. 9 ustawy o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych lub środowiskowych lub przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Z tego powodu w poniższej tabeli przedstawiono także pozostałe negatywne zjawiska występujące w sferach innych niż społeczna, opisane wcześniej w diagnozie, oznaczając tylko te obszary, dla których odnotowano koncentrację występowania negatywnych zjawisk społecznych, czyli:

- Sołectwa: Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz;
- Ulice w Mieście Kamieńsk: Armii Krajowej, Bartosza Głowackiego, Górnicza, Adama Mickiewicza, Mjr. Henryka Sucharskiego, Piotrkowska, Juliusza Słowackiego, Spółdzielcza, Szkolna, Wieluńska oraz Zjednoczenia.

Tabela 28 Wytyczenie obszaru zdegradowanego w oparciu o występowanie negatywnych zjawisk – podsumowanie diagnozy

obszar	sfera społeczna	wyrejestrowywanie działalności gospodarczej	Zagrożenie stanu obiektów zabytkowych
Sołectwa			
Danielów			
Huta Porajska			
Pytowice			
Włodzimierz			
Miasto Kamieńsk, ulice:			
Armii Krajowej			
Bartosza Głowackiego			
Górnicza			
Adama Mickiewicza			
Mjr. Henryka Sucharskiego			
Piotrkowska			
Juliusza Słowackiego			
Spółdzielcza			
Szkolna			
Wieluńska			
Zjednoczenia			

Źródło: Opracowanie własne

Dodatkowo, wizja lokalna wykazała, iż:

- Obszarem o kumulacji negatywnych zjawisk gospodarczych jest zabytkowe centrum Miasta Kamieńsk, m.in. Plac Wolności oraz ulice: Wieluńska, Szkolna, Górnicza, Zjednoczenia, Kościuszki, Konopnickiej. Występuje tu stopniowy zanik firm wszelkiego typu. Pokrywa się to w znacznej mierze z problemami natury społecznej i degradacji infrastrukturalnej. Teren uznawany jest za mało atrakcyjny pod względem gospodarczym, co skutkuje odpływem małych firm lub całkowitą ich likwidacją.
- Problemy środowiskowe w Mieście Kamieńsk dostrzegalne są przede wszystkim w rejonach o starszej zabudowie. Jednym z głównych problemów jest degradacja terenów zielonych w zabudowie śródmiejskiej. Roślinność jest całkowicie nieuporządkowana, co prowadzi do jej degradacji.
- Problemy z transportem i hałasem występują głównie wzdłuż drogi krajowej nr 91 oraz drogi wojewódzkiej nr 484. W godzinach szczytów komunikacyjnych największy ruch pojazdów występuje na ulicach: Słowackiego, Wieluńskiej, Szkolnej. Istnieje również realny problem przewozu przez miasto towarów niebezpiecznych. Do tego dochodzi również zanieczyszczenie z sąsiadującej z miastem autostrady A1.

- Największym problemem środowiskowym miasta jest zanieczyszczenie powietrza. Występuje głównie na osiedlach domów jednorodzinnych w mieście. Na terenach wiejskich gminy problem również występuje, jednak nie jest tak duży jak w zabudowie miejskiej.
- Problemy funkcjonalno-przestrzenne Miasta Kamieńsk związane są z dużą gęstością obiektów budowlanych oraz ulokowaniem ich blisko dróg. Dodatkowym problemem staje się nieuregulowany stan własnościowy wielu kamienic i podwórek. Przestrzeń jest głęboko zdegradowana, występują plomby w zabudowie, obiekty do wyburzenia. Brakuje miejsca w ciągach drogowych na stworzenie miejsc parkingowych, zatok itp. Do tego dochodzą problemy prawne związane z tytułem do własności dla wielu działek. Dawne funkcje – handlowa i usługowa - zamierają, ponieważ infrastruktura znajduje się w opłakanym stanie.
- Innym problemem jest zbyt mała liczba terenów zielonych i miejsc rekreacyjnych w centrum miasta. Brak dostępności terenów zielonych może także wpłynąć na zdrowie mieszkańców, którzy będą narażeni na zanieczyszczenia powietrza.
- Kolejnym problemem z zagospodarowaniem przestrzennym Kamieńska jest brak przestrzegania zasad architektury i estetyki. Wiele nowych budynków i inwestycji jest realizowanych bez dbałości o ich wpływ na krajobraz miasta. Często zdarza się, że nowe budynki nie pasują do stylu architektury w mieście, co prowadzi do braku spójności i negatywnie wpływa na wizerunek miasta.
- Centrum miasta to zabudowa historyczna, śródmiejska. Dalej usytuowane są osiedla domów jednorodzinnych. Im dalej od centrum, tym bardziej widoczna jest nowsza zabudowa. W mieście mamy do czynienia z głęboką degradacją tkanki urbanistycznej. Ponad połowa domów w jego ścisłym centrum wymaga pilnych remontów lub przeznaczona jest do wyburzenia. Stan dachów, elewacji zewnętrznej, instalacji nie pozwala na normalne funkcjonowanie. Położenie wzdłuż uczęszczanych ciągów komunikacyjnych powoduje, że bardzo trudno tu mieszkać. Dlatego też większość osób, które zamieszkują obszar, to osoby o niskich dochodach lub osoby starsze, które nie chcą się wyprowadzać. Sytuacja jest wręcz dramatyczna, co zauważono podczas wizji lokalnej.

Za **obszar zdegradowany** w Gminie Kamieńsk zgodnie z powyższymi zapisami można zatem uznać część obszaru **Miasta Kamieńsk**. Zgodnie z analizą tutaj kumulują się problemy: społeczne, gospodarcze, techniczne, środowiskowe oraz funkcjonalno-przestrzenne, co wynika również z przeprowadzonej wizji lokalnej.

Na terenie zdegradowanym wyznaczono **obszar rewitalizacji**. Zgodnie z Art. 10 pkt 2 ustawy o rewitalizacji „*obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic*”. Obszar rewitalizacji **cechuje się zatem szczególną koncentracją negatywnych zjawisk**.

Zgodnie z tabelą poniżej:

- powierzchnia Miasta Kamieńsk stanowi 12,44% powierzchni gminy,
- liczba mieszkańców Miasta Kamieńsk stanowi 45,88% liczby mieszkańców gminy.

Tabela 29 Powierzchnia oraz liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz gminy ogółem

	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności
Gmina Kamieńsk	96,4	5734
Miasto Kamieńsk	12,00	2631

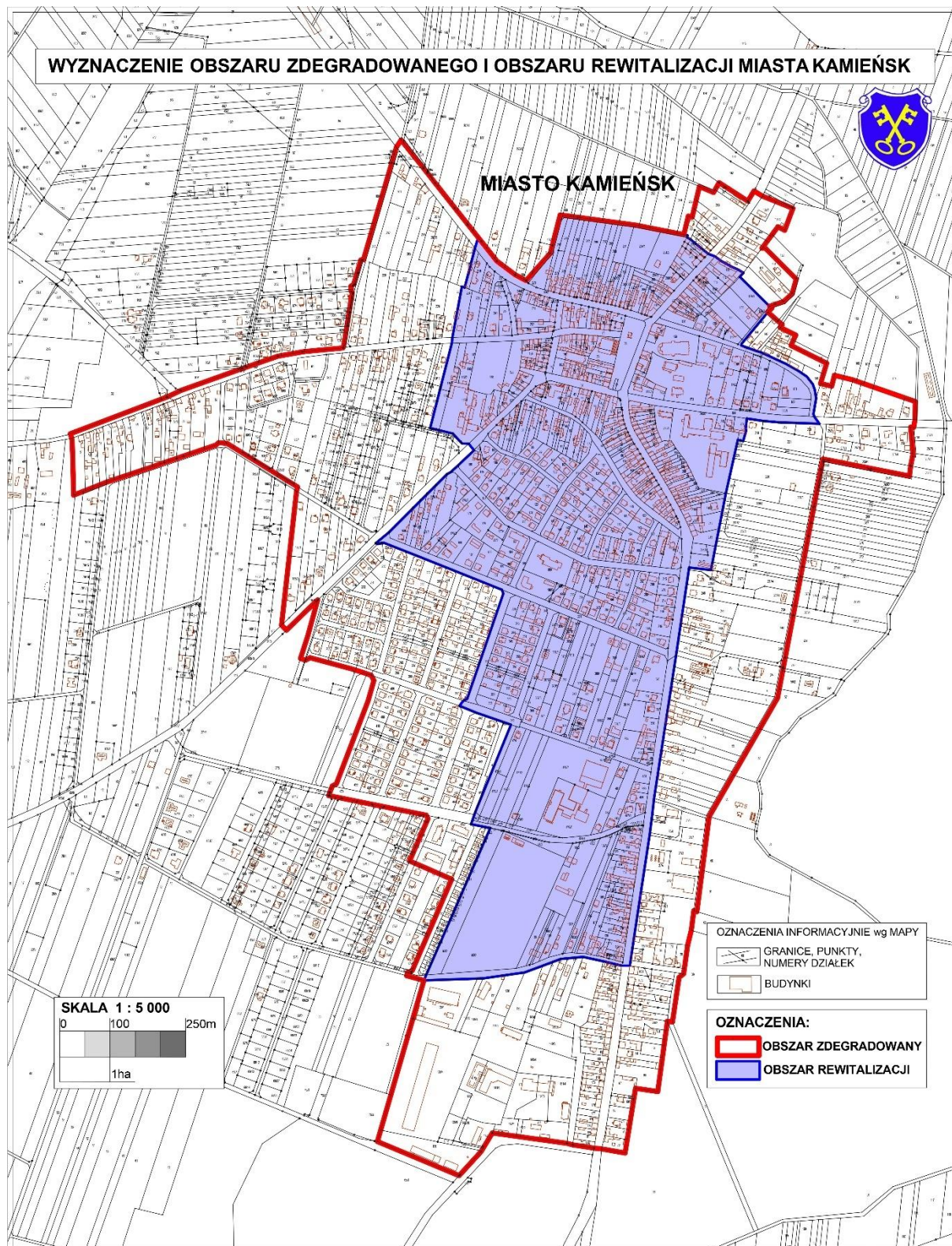
Źródło: *Diagnoza w poprzednich rozdziałach oraz www.polskawliczbach.pl/*

W związku z powyższym, zgodnie z ustawą, **obszarem rewitalizacji nie może zostać objęte całe Miasto Kamieńsk** (przekroczony został próg 30% liczby mieszkańców gminy).

Obszar rewitalizacji wyłoniono zatem, biorąc pod uwagę jego istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Na mapie poniżej oznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zgodnie z przesłankami ustawowymi. Dokładne mapy obszaru stanowią załącznik do niniejszego dokumentu.

Mapa 1 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizowany w Gminie Kamięnsk

Spis rysunków

Rysunek 1	Oznaczenie sołectw, w których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej (Danielów, Huta Porajska, Pytowice oraz Włodzimierz)	28
Rysunek 2	Oznaczenie ulic w Mieście Kamieńsk, przy których zdiagnozowano największe natężenie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej	29
Rysunek 3	Formy ochrony przyrody w Gminie Kamieńsk	47

Spis fotografii

Fotografia 1	Widok na węzeł autostradowy w Kamieńsku, w tle Elektrownia Bełchatów	35
Fotografia 2	Delikatesy Centrum przy Placu Wolności	37
Fotografia 3	Małe punkty handlowe w centrum miasta	38
Fotografia 4	Punkty handlowe przy Placu Wolności	38
Fotografia 5	Dawna Restauracja Prestige przy Placu Wolności	39
Fotografia 6	Miasto Kamieńsk	51
Fotografia 7	Ruch pojazdów na drogach w centrum Kamieńska	52
Fotografia 8	Park przy Placu Wolności	53
Fotografia 9	Zieleń w mieście	53
Fotografia 10	Kosze na śmieci w Kamieńsku	54
Fotografia 11	Centrum Miasta Kamieńsk	59
Fotografia 12	Zagospodarowanie przestrzenne Miasta Kamieńsk	60
Fotografia 13	Miasto Kamieńsk - widok w stronę Góry Kamieńsk	61
Fotografia 14	Miasto Kamieńsk - zabudowa z lat siedemdziesiątych/osiemdziesiątych	65
Fotografia 15	Miasto Kamieńsk - najstarsza zabudowa miasta	65
Fotografia 16	Budynek na rogu ulic Zjednoczenia i Słowackiego w Kamieńsku	66
Fotografia 17	Podwórko w kamienicy, Kamieńsk	66
Fotografia 18	Rozpoczęta budowa, centrum Miasta Kamieńsk	67
Fotografia 19	Typowe budownictwo w centrum Kamieńska	67
Fotografia 20	Centrum Miasta Kamieńsk	68
Fotografia 21	Budynki przeznaczone do wyburzenia, Kamieńsk	68
Fotografia 22	Wnętrze kamienicy do wyburzenia, Miasto Kamieńsk	69

Spis map

Mapa 1	Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizowany w Gminie Kamieńsk	77
---------------	--	----

Spis tabel

Tabela 1	Liczba mieszkańców w Gminie Kamieńsk z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieńsk - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]	5
Tabela 2	Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w Gminie Kamieńsk z podziałem na sołectwa oraz Miasto Kamieńsk - stan na 31 grudnia w latach 2019-2022; zmiany liczby ludności w 2022 roku w porównaniu z rokiem 2019 [%]	9
Tabela 3	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]	10
Tabela 4	Ludność korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]	11
Tabela 5	Udział liczby osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022 [%]	12
Tabela 6	Liczba wykroczeń i przestępstw w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w latach 2019-2022 (W = wykroczenie; P = przestępstwo) [%]	13
Tabela 7	Udział liczby funkcjonujących kart bibliotecznych w stosunku do liczby ludności na danym obszarze w Gminie Kamieńsk w latach 2019-2022 [%]	14
Tabela 8	Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej	16
Tabela 9	Zmiany % liczby ludności ogółem i w wieku poprodukcyjnym (2022 r. do 2019 r.) na danym obszarze w latach 2019-2022 (O=ogółem; P=wiek poprodukcyjny)	17
Tabela 10	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej ogółem w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	18

Tabela 11	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	19
Tabela 12	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	19
Tabela 13	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	20
Tabela 14	Udział % liczby ludności korzystającej z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w liczbie ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022	20
Tabela 15	Udział % liczby osób bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022.....	21
Tabela 16	Udział % liczby osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do liczby ludności ogółem na danym obszarze w latach 2019-2022.....	22
Tabela 17	Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.)	25
Tabela 18	Struktura powierzchniowa indywidualnych gospodarstw rolnych w Gminie Kamieński	30
Tabela 19	Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieński wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII).....	32
Tabela 20	Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Kamieński w latach 2014-2020.....	33
Tabela 21	Wyrejestrowane podmioty gospodarcze w stosunku do liczby mieszkańców na danym obszarze w latach 2019-2022 - wskaźnik.....	34
Tabela 22	Charakterystyka jednolitej części wód podziemnych	43
Tabela 23	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych.....	45
Tabela 24	Obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieński	63
Tabela 25	Liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków w Gminie Kamieński	64
Tabela 26	Podsumowanie analizy zjawisk kryzysowych dla sfery społecznej.....	72
Tabela 27	Podsumowanie pogłębionej diagnozy sfery społecznej (ogółem = O; średnia = śr.)	74
Tabela 28	Wytyczenie obszaru zdegradowanego w oparciu o występowanie negatywnych zjawisk – podsumowanie diagnozy	75
Tabela 29	Powierzchnia oraz liczba mieszkańców obszaru zdegradowanego oraz gminy ogółem	76

Spis wykresów

Wykres 1	Liczba mieszkańców Gminy Kamieński w podziale na Miasto Kamieński oraz obszar wiejski gminy w latach 2019-2022.....	4
Wykres 2	Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kamieński z podziałem na obszar wiejski oraz Miasto Kamieński w latach 2019-2022.....	5
Wykres 3	Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kamieński z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy w latach 2019-2022.....	6
Wykres 4	Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kamieński w latach 2019-2022	7
Wykres 5	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieński w latach 2019-2022	7
Wykres 6	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieński w latach 2019-2022	8
Wykres 7	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w % ludności ogółem w Gminie Kamieński w latach 2019-2022	9
Wykres 8	Liczba ludności korzystającej z pomocy społecznej w Gminie Kamieński w latach 2019-2022.....	10
Wykres 9	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych ogółem w latach 2019-2022 w Gminie Kamieński.....	12
Wykres 10	Liczba funkcjonujących kart bibliotecznych w Gminie Kamieński w latach 2019-2022	14
Wykres 11	Rozkład podmiotów gospodarki narodowej wg klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2022 r.).....	33
Wykres 12	Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Kamieński w latach 2019-2022	34